

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Разговор са директорком РФ ПИО, Драганом Калиновић, о пословним резултатима постигнутим у 2019. и плановима за 2020. годину

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017
по цени локалног позива

011/3060-680
за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

СТАЛНИ НАПРЕДАК И БРИГА О КОРИСНИЦИМА

Срећни новогодишњи и божићни празници

**ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање**

ДИРЕКТОР:

Драгана Калиновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић
Париска бр. 9,
11000 Београд,
011/2030-743
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-745
факс: 2638-201

**РЕДАКЦИЈА
ЗА ВОЈВОДИНУ:**

Мирослав Мектеровић
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@pio.rs

ШТАМПА:

Штампарииа
Графопродукт ДОО
Нови Сад

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-745

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Желимо вам све најбоље!

Упоноћ 31. децембра дан ће се променити из уторка на среду, као и сваке друге ноћи. Али, некако смо одлучили да је ова промена којом се завршава једна година и почиње следећа, другачија. Овај јединствени откуцај сата тера нас да слаavimo, да изађемо изван свакодневних активности, осврнемо се уназад и проценимо колико смо успели. И одлучимо да убудуће будемо бољи. Осим рођендана, ниједан други тренутак у нашој години не привуче оволику пажњу.

У готово свим културама Нова година није само окретање календара; то је метафизички рестарт, шанса да будете боља особа, прилика за нове покушаје и већу срећу. Први јануар је „магичан“ датум и завет дат на овај дан је много моћнији од других.

Зашто почетак нове године носи такву посебну симболику? И зашто је његово слављење тако уобичајено широм света, и дуго бар толико колико постоји календар? То мора бити нешто значајно и важно, с обзиром на сву енергију и ресурсе које улажемо не само у прославу, већ и у одлуке да променимо свој живот и навике, чак и ако не успевамо да их се држимо. Можда је, кажу стручњаци, симболика коју овом тренутку придајемо укорењена у једној од најснажнијих мотивација – нашој жељи за животом.

Међу стотинама новогодишњих ритуала које негују народи широм света, од враћања дугова, одбацивања старих ствари, чишћења куће, већина се практикује ради симболичног опраштања од проблема и успешнијег новог почетка.

Ако је то и тренутак кад разматрамо наше слабости, на новогодишњи дан многи прихватају, често више инстинктивно него експлицитно, да срећа долази због постизања одређених вредности. Желимо да уживамо у оном осећају сврхе, достигнућа и задовољства да смо нешто добро урадили. Срећа је мотор и сврха живота, а Нова година, више него било који други дан, чини постизање среће стварнијим и могућим. То је смисао новогодишњег дана и зато је он тако психолошки важан за људе широм света.

Иако се заиста ништа не мења 1. јануара, новогодишње одлуке су и примери универзалне

људске жеље да имамо одређену контролу над оним што нам предстоји, јер – будућност је узнемирујуће непозната. Да бисмо се супротставили тој забрињавајућој немоћи, ми одлучујемо да преузмемо контролу бар тамо где можемо. Чак није ни важно да ли се држимо наше одлучности и испуњавамо ли обећања. Посвећеност њима, бар на тренутак, даје нам осећај веће контроле над неизвесношћу и показује да нисмо жртве судбине, већ појединци који могу да се изборе за промену у свом животу.

Занимљиво је да те новогодишње одлуке такође укључују обећања да ћемо бити бољи према

другим људима, осећајнији, да ћемо пажљивије неговати стара пријатељства и лакше склапати нова. Добро поступање према другима најбољи је залог да се и према нама добро поступа.

Колико год се разликовали народи кроз историју и културу, симболика употребе јавно проглашеног датума за нови почетак, у ствари најбоље показује колико су људи исти и колико су нам страхови и жеље заједнички.

Зато, срећна нам свима Нова година, и верујемо, макар и накратко, да ће бити потпуно другачија и боља од претходне.

Или, како би лепше рекао нобеловац Томас Елиот: „Прошлој години припада прошлогодишњи језик. Нова година чека друге стихове.”

М. Јовановић

МИНИСТАР ЗОРАН ЂОРЂЕВИЋ У ФОНДУ ПИО

Фонд у потпуности доступан особама са инвалидитетом

На Међународни дан особа са инвалидитетом министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Зоран Ђорђевић, и в. д. помоћника министра у Сектору за заштиту особа са инвалидитетом, Биљана Барошевић, обишли су Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, прву институцију у Србији која је своје просторије у потпуности опремила и прилагодила особама са инвалидитетом.

Министар Ђорђевић је истакао да је циљ ресорног министарства да све институције у Србији изгледају овако, односно да буду доступне за све особе са инвалидитетом и да ће акценат рада у наредном периоду управо бити на томе.

– Поред штампања докумената на Брајевом писму, у просторијама РФ ПИО постављени су приступни лифтови – платформе за несметан улазак особа са инвалидитетом, тактилне траке, оријентациони планови за зграду и мини оријентациони планови за тоалете и остале просторије, чиме је знатно олакшано самостално кретање особа са оштећеним видом – навео је министар и додао да је захвалан Сектору за заштиту особа са инва-

Министар Зоран Ђорђевић и в.д. помоћника министра Биљана Барошевић са руководством Фонда

лидитетом и руководству РФ ПИО на ангажовању и великом доприносу.

Министар је рекао да је, како и председник Александар Вучић истиче, потребно да изградимо модерно друштво једнаких могућности и шанси за све грађане Србије у којем не постоји ниједан облик дискриминације. Како је навео, боља интеграција особа са инвалидитетом у друштво и побољшање њихових услова живота, у сва-

ком смислу, остаће приоритет рада Министарства и у наредном периоду.

Обиласку Дирекције РФ ПИО присуствовали су директорка Фонда ПИО Драгана Калиновић, заменик директора Фонда др Александар Милошевић и директорка Сектора за правне и опште послове Хаџи Ана Дашић.

Г. О.

Од 1. јануара нови услови за пензионисање

У складу са Законом о ПИО који је ступио на снагу 1. јануара 2015. године, од 1. јануара 2020. године важе нови услови за остваривање права на старосну и превремену старосну пензију.

Граница за одлазак у старосну пензију код жена помера се за шест месеци, тако да је услов за жене у 2020. години 63 године живота и најмање 15 година стажа осигурања. Код

мушкараца и даље важе исти услови – 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања.

Осим овог основа за старосну пензију, осигураници оба пола могу то право остварити са навршених 45 година стажа осигурања, без обзира на године живота.

За остваривање права на превремену старосну пензију, од 1. јануара 2020. године

мушкарцима ће бити потребно 40 година стажа осигурања и 58 година и четири месеца живота, а женама најмање 39 година стажа осигурања и 57 година и осам месеци живота. Подсећамо да се у овом случају пензија трајно умањује за 0,34 одсто за сваки месец пре навршених година живота прописаних за стицање права на старосну пензију у тој календарској години. Укупан

износ умањења за превремену старосну пензију максимално може да износи 20,4 одсто.

Како би омогућили осигураницима да благовремено поднесу захтев и остваре право на пензију у складу са условима важећим у 2019. години, шалтери за пријем у свим филијалама, службама и испоставама РФ ПИО радили су 31. децембра продужено, до 18 часова.

Г. О.

РАЗГОВОР СА ДРАГАНОМ КАЛИНОВИЋ, ДИРЕКТОРКОМ РФ ПИО

Стални напредак и бригаа о

Традиционално, за новогодишњи број „Глас осигураника“ директорка Фонда ПИО, Драгана Калиновић, одговара на наша питања анализирајући пословне резултате постигнуте у 2019. и планове за 2020. годину.

Наплата доприноса за ПИО је и даље у порасту, што је утицало на смањење дотација из буџета за исплату пензија. Колики су приходи Фонда у протеклој, а колико је планирано за наредну годину?

У протеклој години повећано је учешће прихода од доприноса у финансирању пензија, а уплата доприноса била је боља за 16,3 милијарде у односу на планирано, као и 45 милијарди више у односу на остварење у истом периоду претходне године.

У 2019. години приходи од доприноса износили су 492,2 милијарде динара (73,7 одсто укупних прихода), а за 2020. годину планирано је 527,7 милијарди динара (75,7 одсто укупних прихода), односно 35,5 милијарди више.

Трансфери из буџета у 2019. години износили су 173,7 милијарди динара (26 одсто укупних

Укупни приходи и примања Фонда у 2020. години планирани су у износу 696,9 милијарди динара и овим средствима обезбеђена је редовна исплата пензија и новчаних накнада, увећаних за 5,4 одсто и исплата новчаног износа као увећања уз пензију. Све бољој структури финансирања доприносе стабилни економски основи у држави, повећана привредна активност, повећан број запослених и повећане зараде.

Тренд боље наплате доприноса омогућио је да се у 2020. години смањи стопа доприноса на терет послодавца са 12 одсто на 11,5 процената, а на терет запосленог остане непромењена 14 одсто (укупно са 26 одсто смањено на 25,5 процената), чиме се растеређује привреда, а Фонду се омогућује да оствари веће приходе од доприноса и стабилну структуру финансирања.

Колико је средстава издвојено за финансирање пензија и осталих права из ПИО у 2019. години?

За редовну исплату пензија и осталих права из ПИО у про-

Драгана Калиновић, директорка РФ ПИО

износа као увећања уз пензију 12,3 милијарди динара, исплату новчане помоћи пензионерима 8,7 милијарди динара. Пензију је редовно, сваког месеца, примило просечно 1.706.703

корисницима пензија почетком новембра исплати једнократна новчана помоћ у износу од 5.000 динара. Нагласила бих да Финансијски план Фонда апсолутно обезбеђује редовну и сигурну исплату пензија и новчаних накнада корисницима права.

За 2020. годину планираним буџетом од 696,9 милијарди динара обезбеђена су средства за редовну исплату пензија и новчаних накнада, увећаних за 5,4 одсто, и исплату новчаног износа као увећања уз пензију, од чега је 581,24 милијарде планирано за исплату нето пензија.

Ажурност у доношењу решења о основним правима је приоритет у раду Фонда. Какви су резултати постигнути у 2019. години?

Подизање ефикасности и квалитета пружене услуге је наш најважнији задатак. Од 1. јануара до краја новембра 2019. у Фонду је примљено укупно више од 4,5 милиона захтева по којима је требало поступити. Од тога се око четири милиона односи на захтеве за податке у бази матичне евиденције Фонда (уверења,

Измене Закона о ПИО

Како оцењујете измене и допуне у Закону о ПИО, који је ступио на снагу половином децембра?

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је предложеним и усвојеним одредбама измењеног и допуњеног Закона обезбедило услове за унапређење осигурања и ефикасније остваривање и коришћење права из пензијског и инвалидског осигурања, примарно у корист грађана.

Нагласила бих да је сет мера које су обухваћене изменама и допунама Закона о ПИО од 30. септембра 2018. године и изменама и допунама Закона из децембра ове године, обезбедило побољшање материјалног положаја пензионера, ефикаснији рад Фонда ПИО, као и свеукупну стабилност пензијског система. Бројни позитивни ефекти видели су се током протекле године, а у 2020. години биће још уочљивији и конкретнији.

Најзначајнија измена Закона односи се на начин усклађивања пензија, из разлога што је најшира друштвена заједница директно заинтересована и подржава предложен начин увећања пензија које ће се, у једнакој мери, повећавати у складу са растом зарада и растом потрошачких цена, у редовним временским интервалима, а при том неће нарушити финансијску одрживост система.

Осим тога, изменама и допунама Закона о ПИО превазиђене су многе ситуације које је пракса препознала као отежавајуће и обезбеђени су услови за рационализацију појединих пословних процеса, што је подједнако важно за наше кориснике и осигуранике, али и за сам Фонд који спроводи поступак остваривања права и пензијски систем Републике у целини.

прихода), а за 2020. планирано је 157,3 милијарде динара (22,6 одсто укупних прихода), односно 16,4 милијарди мање.

теклој години обезбеђено је 648,94 милијарди динара – за нето пензије 548,8 милијарди динара, за исплату новчаног

корисника, а просечна пензија износи 26.344 динара. Боља наплата доприноса омогућила је да се из средстава Фонда свим

КОРИСНИЦИМА

потврде, захтеви за ажурирање података и сл.), од којих је 98,5 одсто решено.

Преосталих више од 520.000 захтева су захтеви за остваривање права на пензију и новчане накнаде, по којима је донето 463.402 решења о праву, и то 90 одсто у законском року до 60 дана. Преосталих 10 одсто нису могли да се реше у законском року, што се, пре свега, односи на неплаћање доприноса од стране послодавца, због чега осигураници немају податке о стажу осигурања за све периоде рада, или је у питању инострани стаж који потврђује инострани носилац осигурања, што продужава поступак доношења решења.

Више од 70 одсто организационих јединица Фонда је остварило ажурност решавања у распону од 90 до 100 одсто укупног броја примљених захтева. Дакле, када је реч о резултатима у основној делатности Фонда, задовољна сам постигнутом ефикасношћу, али увек може и боље. Фонд је предузео активности које ће утицати на бољи проценат ажурности у доношењу решења о правима из пензијског и инвалидског осигурања, које упориште имају у дигитализацији пословних процеса и електронској размени података, као и рационализацији поступака, што има основ у изменама и допунама Закона о ПИО. Ефикаснија и квалитетнија услуга грађанима остаје наш приоритет.

Како се реализује размена података са иностраним носиоцима осигурања и да ли ту има неког напретка?

Споразуми о електронској размени података од значаја за права из ПИО тренутно се успешно реализују са пет држава региона, а у току је тестирање електронске размене са носиоцима осигурања Немачке, Аустрије, Италије, Мађарске и Бугарске. То је сегмент у коме смо постигли велики напредак, што се и одражава на приметно убрзање поступка остваривања права за осигуранике који имају стаж и у некој другој држави,

а у првој половини ове године почела је примена нових споразума о социјалном осигурању закљученим између Републике Србије и Швајцарске Федерације и Руске Федерације. За два месеца очекујемо и споразум са Грчком, за шта је заинтересован велики број грађана Србије.

Настојимо да кроз директну комуникацију и редовне радне састанке директора фондова и завода са простора некадашње СФРЈ превазиђемо проблеме са којима се сусрећемо у примени споразума о социјалном осигурању и унапредимо међусобну сарадњу, као основ за функционални рад у интересу свих грађана.

Међународна комуникација и сарадња је веома значајна за унапређење наших услуга. Фонду је ове године поверено да организује Међународни састанак Савета лекара вештака из области социјалног осигурања – ЕУМАСС, у чије чланство је од 2012. године укључена и Република Србија, преко Фонда ПИО. ЕУМАСС је најреферентнија европска организација лекара вештака из области социјалног осигурања, која својим деловањем обезбеђује посебан вид сарадње у оквиру земаља Европске уније. Република Србија, као држава која је у поступку приступа ЕУ, добила је добре референце на овом скупу експерата.

Осим редовне исплате пензија, на који још начин Фонд брине о пензионерима?

Закон о ПИО предвиђа да се за друштвени стандард корисника пензија сваке године издвоји 0,10 одсто укупних прихода Фонда по основу доприноса. Правилником о друштвеном стандарду корисника пензија уређена је намена, услови, начин коришћења и правдања тих средстава, која су највећим делом, око 90 одсто, намењена рехабилитацији пензионера у РХ центрима Србије. Поред тога, део тих средстава се опредељује и за културне и спортско-рекреативне манифестације чији је

КОЛЕКТИВНИ УГОВОР

Једна од значајних ствари за запослене у РФ ПИО у 2019. години јесте и потписивање новог Колективног уговора. По чему се он разликује од претходног?

– Нови Колективни уговор Републичког фонда ПИО потписан је у октобру ове године у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и резултат је договора и сарадње између Фонда, као послодавца, и запослених, а уз сагласност и подршку ресорног министарства и Владе. У преговарачком поступку имали смо разумевања за захтеве Синдиката и новим Колективним уговором су проширена права запослених.

Запослени су главни ресурс сваке организације и њихова права, обавезе и одговорности морају бити уређене, како би на што бољи начин били мотивисани за рад и даље унапређење знања и вештина. То је јако битно, јер је и менаџменту и запосленима циљ да Фонд као носилац пензијског и инвалидског осигурања успешно функционише. На основу сазнања од Синдиката, запослени у Фонду су задовољни новим Колективним уговором, јер се водило рачуна о томе да ниједно постојеће право не буде умањено, а да права која су била предвиђена претходним Колективним уговором буду проширена.

циљ боља интеграција старијих у друштво. Трећи вид друштвеног стандарда је солидарна помоћ за пензионере са најнижим примањима, у намирницама, лековима, медицинском материјалу, огреву.

Захваљујући повећању изворних прихода Фонда, сваке године се издваја све више средстава намењених унапређењу друштвеног стандарда пензионера. У 2019. је издвојено 465 милиона динара за ове намене, а у 2020. години издвојиће се 513,7 милиона динара, захваљујући знатно већим изворним приходима.

Последњих месеци Фонд је често истицан у медијима као добар пример институције која је свој простор прилагодила особама са инвалидитетом, али и која прати савремене трендове у развоју услуга. Да ли ће се наставити са улагањима те врсте?

Да бисмо се приближили свим корисницима и своје услуге учинили доступнијим и ефикаснијим, већ годинама развијам различите облике електронског пословања. На сајту Фонда, поред релевантних података у вези са остваривањем конкретних права и свих потребних образаца, грађанима су на располагању и бројни кориснички сервиси врло једноставни за коришћење.

У намери да информације и услуге буду доступне и слепим и слабовидим особама, омогућили смо да наш сајт добије и функцију читања садржаја – text-

to-speech. То је потпуно нова дигитална услуга која помоћу софтвера „читај ми“ на једноставан начин слепим и слабовидим особама пружа могућност упознавања са садржајима на сајту.

Осим тога, Фонд ПИО је омогућио да особе са оштећеним видом добију решење и остала акта из пензијског и инвалидског осигурања штампа и на Брајевом писму, што је посебна погодност за око 800-900 инвалидних лица са оштећеним видом, колико их годишње поднесе захтев Фонду за остваривање пензија или неког другог права из ПИО.

На улазима у објекте Фонда су приступни лифтови – платформе и рампе за несметан улазак особа са инвалидитетом, а у Дирекцији Фонда постављене су тактилне траке, оријентациони планови за зграду и мини оријентациони планови за олакшано кретање особа са оштећеним видом. Обележавањем објеката Фонда тактилним тракама сукцесивно се реализује у филијалама које се реконструишу, као и у осталим објектима Фонда.

Фонд прати захтеве савременог пословања, а наши запослени посвећени су послу и обучени за квалитетно пружање услуга свим грађанима, у потпуности уважавајући њихове потребе.

У своје име и у име запослених у Фонду, нашим осигураницима и корисницима честитам предстојеће новогодишње и божићне празнике.

Г. О.

ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ДАН ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

За приступачну будућност

Међународни дан особа са инвалидитетом, 3. децембар, свечано је, у организацији Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Сектора за заштиту особа са инвалидитетом, обележен у Народној скупштини Републике Србије.

Председница Народне скупштине Републике Србије, Маја Гојковић, истакла је да као друштво морамо да будемо свесни да свако од нас има одређене квалитете који могу да допринесу целокупном напретку наше државе и да је зато обавеза Владе Србије да свим грађанима обезбеди једнаке шансе и равноправну укљученост у друштво.

– Устав Републике Србије прописује да сви грађани имају једнака права и заштиту и као држава дужни смо да то омогућимо истовремено радећи и на искорењивању сваког облика дискриминације – нагласила је Маја Гојковић.

Министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Зоран Ђорђевић, истакао је да је ресорно министарство много тога урадило када је у питању обезбеђивање бољих услова живота за особе са инвалидитетом, али да увек постоји простор за додатно унапређење, те да ће то остати приоритет у раду и у наредном периоду.

– Председник Александар Вучић једини је председник који је пре три године окупио на једном месту све савезе и удружења особа са инвалидитетом у Србији, и свима нама је тада дао јасне смернице шта је циљ, како да изградимо модерно друштво у коме ће сви грађани имати једнаке могућности и право на различитост, земљу без дискриминације. То је приоритет Министарства и тиме ћемо се водити и у будућности – истакао је Ђорђевић.

Министар је нагласио да је у 2019. години Министарство финансирало постављање 77 рампи на објектима јавне наме-

Министар Зоран Ђорђевић на обележавању Дана особа са инвалидитетом

не и објектима које користе удружења особа са инвалидитетом у 34 локалне самоуправе, како би се омогућила боља приступачност институцијама од јавног значаја. Он је навео да је у сарадњи са ПИО фондом настављена уградња рампи и платформи у филијалама Фонда, чиме су дирекције у Београду и Новом Саду и 27 филијала постале приступачне особама са инвалидитетом, и додао да су и у 35 филијала НСЗ постављене тактилне табле и индукционе петље.

– За десет месеци ове године, према евиденцији НСЗ, запослено је укупно 5.769 особа са инвалидитетом, а за ову намену Министарство је определило средства из буџета у износу од 550 милиона динара. Настојаћемо да за те намене сваке године издвојимо све више средстава – рекао је министар.

Он је навео да је веома задовољан радом особа са инвалидитетом запослених у Министарству, нагласивши да све државне институције и приватне компаније треба да више запошљавају ову категорију људи.

Ђорђевић је рекао и да је, на иницијативу Министарства, РФ ПИО омогућио да се особама са оштећеним видом, на лични захтев, штампају решења, обавештења, позиви и остала акта на Брајевом писму, а доступни су им и сви садржаји на сајту Фонда уз помоћ опције „Читај ми“.

Министар је подсетио да је Сајам Ј=ДНАКИ, који је захваљујући Министарству 81 годину након оснивања постао доступан особама са инвалидитетом, одржан успешно и ове године, и да верује да ће тако бити и сваке наредне.

Министарство је, навео је Ђорђевић, у партнерству са Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе и Програмом УН за људска права, припремило Предлог националне стратегије унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године, који је у децембру представљен на јавној расправи у пет градова Србије.

– Уложићемо максималне напоре како бисмо особама са инвалидитетом омогућили веће запошљавање, боље усло-

ве за живот и пуно и равноправно учешће у различитим областима друштвеног живота без дискриминације. Министарство ће такође наставити и са традиционалним одржавањем састанака са представницима сва 34 савеза и 543 локалне организације у систему савеза – закључио је Ђорђевић.

Присутнима у Народној скупштини обратили су се и председник „Color Media Communications“ Роберт Чобан и репрезентативац Републике Србије у кошарци у колицима Жељко Ђирковић, а свечаном обележавању Дана ОСИ, који се одвијао под овогодишњим слоганом УН „Приступачна будућност“, присуствовали су државни секретар Ненад Нерић, в. д. помоћника министра у Сектору за заштиту особа са инвалидитетом, Биљана Барошевић, директорка Канцеларије за људска и мањинска права Владе Републике Србије, Сузана Пауновић, и бројни чланови удружења и савеза особа са инвалидитетом.

У Скупштини Србије је тим поводом представљена и изложба „Особе са инвалидитетом које су мењале свет“.

Г. О.

Пензије више од 1. јануара

Почетком децембра ове године усвојен је Закон о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Са Зораном Милошевићем, вршиоцем дужности помоћника министра у Сектору за пензијско и инвалидско осигурање и борачко-инвалидску заштиту Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, разговарали смо о неким изменама одредаба Закона.

Молимо да за наше читаоце шире објасните шта у пракси значи усклађивање пензија по основу кретања потрошачких цена и кретања просечне зараде запослених у Републици Србији („швајцарски модел“) и колико пута годишње ће се вршити то усклађивање?

– Важна новина коју доноси недавно усвојени Закон о изменама и допунама Закона о ПИО односи се на усклађивање пензија. Наиме, постигнути економски резултати и успостављена стабилност у финансијама државе, као и свођење расхода за пензије у оквиру постављене фискалним правилима, омогућили су да се питање усклађивања пензија измести из Закона о буџетском систему и у потпуности дефинише матичним Законом о пензијском и инвалидском осигурању.

Изменама прописа су дефинисани формула за усклађивање пензија, период у ком ће се усклађивање вршити, као и параметри који се узимају у обзир приликом обрачуна процента усклађивања. На тај начин је утврђен јасан и предвидљив начин усклађивања висине пензија, као и то да је раст пензија у одређеној мери везан за раст зарада. То ствара основу за повећање реалне вредности пензија, односно стандарда пензионера, али уз очување финансијске стабилности и одрживог начина финансирања исплата пензија и других права из пензијског и инвалидског осигурања.

Конкретно, усклађивање ће бити спровођено једном годишње, почев од пензије за јануар 2020. године. Параметри који се користе за одређивање процента усклађивања су кретање просечне зараде без пореза и доприноса и кретање потрошачких цена, који имају подједнак удео у формули за усклађивање пензија, у складу са популарно названом „швајцарском формулом“. Процент усклађивања пензије за јануар 2020. године добија се као половина: процента раста просечне зараде без пореза и доприноса за период јул 2018 – јун

Зоран Милошевић

2019. године у односу на просечну зарату за период јул 2017 – јун 2018. године, и процента раста потрошачких цена за период јул 2018 – јун 2019. године у односу на потрошачке цене за период јул 2017 – јун 2018. године.

Вредност наведених параметара је већ позната, тако да знамо да ће пензије од јануара бити усклађене за 5,4 одсто. По истом принципу биће обрачунаван проценат усклађивања пензија и у наредним годинама. Дакле, новим начином усклађивања висине пензија поставља се основ за наставак унапређења стандарда корисника пензија и у наредним годинама.

На овом месту је важно поменути још једну меру којом се додатно штити стандард корисника који примају ниже износе пензија. Наиме, читаоцима је познато да се од новембра 2018. године корисницима нижих пензија исплаћује тзв. новчани износ као увећање уз пензију, којим се увећавају њихова укупна примања. Влада Републике Србије је на седници одржаној 20. децембра усвојила нову уредбу којом је исплата новчаног износа као увећања уз пензију продужена на 2020. годину. Наглашавам да је уредбом предвиђено да ће приликом усклађивања висине пензија за исти период

ценат бити усклађена и висина новчаног износа као увећања уз пензију. Према томе, корисници нижих пензија могу да рачунају да ће и у 2020. години уз пензију примати новчани износ као увећање уз пензију, као и да ће њихова укупна примања бити увећана за 5,4 процента, почев од исплате пензије за јануар 2020. године, која ће редовно бити исплаћена у фебруару 2020.

На крају овог дела разговора о унапређењу стандарда корисника пензија, подсетимо се да је почетком новембра ове године свим корисницима пензија додатно исплаћено по 5.000 динара, што је резултат позитивних кретања у јавним финансијама.

Дакле, из изложеног се може закључити да су предузете разноврсне мере усмерене ка унапређењу стандарда корисника пензија.

Једна од измена Закона односи се на изједначавање ванбрачне заједнице са браком у вези са остваривањем права на породичну пензију?

– У односу на измене и допуне Закона о пензијском и инвалидском осигурању које се односе на право ванбрачног партнера да оствари право на породичну пензију, истичемо да је чланом 28 Закона прописано да право на породичну пензију може остварити супружник и ванбрачни партнер уколико су брак, односно ванбрачна заједница живота, трајали најмање три године, или ако са умрлим осигураником, односно корисником права, има заједничко дете.

На овај начин су брачни другови и ванбрачни партнери у потпуности изједначени у погледу услова за остваривање права на породичну пензију, јер се у оба случаја тражи испуњење једног од два алтернативно постављена услова, постојање заједнице живота у трајању од најмање три године или заједничко дете.

Уколико је дошло до престанка заједнице живота, поред супружника из разведеног брака и ванбрачни партнер може остварити право на породичну пензију после престанка заједнице живота ванбрачних партнера, али само ако му је судском пресудом утврђено право на издржавање. Дакле, услов за остваривање права на породичну пензију, након престанка заједнице живота, јесте и за ванбрачног партнера да му је судском пресудом утврђено право на издржавање, односно да је раније постојање ван-

брачне заједнице већ утврђено као неспорно.

Постојање ванбрачне заједнице и обавезе издржавања утврђиваће се у ванпарничном поступку.

Наведеним изменама и допунама врши се усаглашавање са одредбом члана 62, став 5 Устава, у погледу изједначавања ванбрачне заједнице са браком у вези са остваривањем права на породичну пензију. Такође, спречавају се могуће злоупотребе права на породичну пензију, с обзиром на то да је одлуком Уставног суда одредба члана 28а раније важећег Закона, којом је у случају брака са лицем старијим од 65 година за стицање права на породичну пензију био постављен услов у погледу трајања брака или заједничког дитета, проглашена неуставном. Сада је услов истоветне природе постављен за све, како брачне, тако и ванбрачне партнере, чиме су отклоњени сви потенцијални елементи дискриминације, али су спречене и могуће злоупотребе. Такође, извршено је усклађивање и са одредбама Породичног закона којима су брак и ванбрачна заједница изједначени.

Можете ли нам ближе објаснити како је сада уређен статус лица која раде на територији Републике Србије за страног послодавца који нема регистровано представништво у нашој земљи, код кога за обављени посао остварују накнаду, ако за то време нису обавезно осигурани по другом основу (тзв. фриленсера)?

– У складу са изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању од 6. децембра 2019. године, у

члану 12 Закона о пензијском и инвалидском осигурању додата је нова тачка 3а), којом је дефинисано да су осигураници самосталних делатности лица која раде на територији Републике Србије за страног послодавца, који нема регистровано представништво у Републици Србији, код кога за обављен посао остварују накнаду (уговорену накнаду), а нису осигурани по другом основу.

Наиме, разлог за увођење ове категорије лица у обавезно пензијско и инвалидско осигурање је то што је све више лица која обављају одређене уговорене послове за иностране послодавце, као што је, на пример, рад преко интернета и др., па се на овај начин прецизира да се у том случају ради о обавезном пензијском и инвалидском осигурању, тј. да се ради о осигураницима самосталних делатности.

Поред тога, чланом 191а Закона о пензијском и инвалидском осигурању утврђено је да се на ове осигуранике, у погледу обавезе плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, рокова, достављања пријава, примењују прописи којима се уређује порески поступак и пореска администрација, порез на доходак грађана, доприноси за обавезно социјално осигурање и други прописи у надлежности министарства надлежног за послове финансија.

Напомињемо да до сада ово питање није било прецизно уређено, већ се решење тражило и доводило у везу са другим нормама у Закону о пензијском и инвалидском осигурању и у финансијским прописима. На овај начин се дефинише прецизно да су та лица обавезно осигурани на пензијско и инвалидско осигурање као осигураници самосталних делатности. **Г. О.**

ЗАКОН О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ПИО

Накнада погребних трошкова

Закон о изменама и допунама Закона о ПИО, који је ступио на снагу 14. децембра ове године, доноси и измене по питању накнаде погребних трошкова. О овој теми разговарали смо са Сузаном Воркапић, начелницом Одељења за исплату пензија по домаћим прописима у Дирекцији РФ ПИО.

– Законом о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописано је да се накнада погребних трошкова исплаћује у висини износа те накнаде у исплати на дан ступања на снагу овог закона, што износи 39.516 динара. Овај износ се надаље усклађује на исти начин као пензије, и биће усклађен од 1. јануара 2020. годи-

не. Основ за исплату накнаде погребних трошкова је оригинал рачуна и фискални исечак, које Фонду треба да достави лице које је сносило трошкове сахране корисника пензије. Без обзира на износ трошкова са рачуна, исплаћује се износ у висини накнаде погребних трошкова у исплати према датуму издавања рачуна – објашњава начелница Воркапић.

Оригинал рачуна о трошковима сахране, који издаје правно лице, а који је потребно доставити Фонду, треба да садржи: назив и адресу издаваоца рачуна; датум рачуна; име и презиме лица које је сносило трошкове сахране; име и презиме умрлог корисника; врсту и количину испоручених добара или врсту и обим

услуга; износ, односно износ основице, пореску стопу која се примењује и износ ПДВ-а који је обрачунат на основицу уколико је пружалац услуге, односно продавац добара, обвезник ПДВ-а; уколико пружалац услуге није обвезник ПДВ-а, напомену о одредби Закона о ПДВ-у на основу које није обрачунат ПДВ. Уколико пружалац услуге није обвезник издавања фискалног исчека, потребно је да о томе достави изјаву.

Поред оригинала рачуна и фискалног исчека, лице које је сносило трошкове сахране Фонду треба да достави и број свог текућег рачуна, ради исплате накнаде погребних трошкова.

В. К.

Убрзано решавање проблема

У Служби I Филијале РФ ПИО за град Београд 13. децембра одржани су четврти Међународни дани разговора фондова ПИО Србије и Црне Горе, а дан раније, истим поводом, састали су се саветодавци и корисници нашег и црногорског фонда у Филијали РФ ПИО у Нишу.

На саветовање су дошли грађани са бројним питањима, од конкретних, специфичних правних нејасноћа, до информативних, а одговор су добили и они који нису заказали термин. На питања упућена црногорском тиму одговарали су Снежана Лазовић, шеф Ино одсека ПИО фонда Црне Горе, и Дарко Смолковић, координатор иностраног осигурања. Подршку у раду саветима је дала и помоћница директора Фонда, Милка Вранеш. Српски тим су представљали Слађана Ковачевић, координатор за остваривање права из ПИО, и Милош Пантелић, шеф Одсека за контролу нацрта решења.

Саветодавци су и овог пута нагласили да су овакви сусрети идеална прилика да се уживо размене информације о новинама у законима и да се посаветују како да се превазиђу проблеми на које у раду наилазе.

Дарко Смолковић из Фонда ПИО Црне Горе истакао је да је јако важно отклонити недомумице које се појављују у току решавања захтева, а најбржи начин за то јесу овакви дани разговора, јер су присутни саветодавци обе државе.

– Такође, имамо прилику да се усредсредимо на проблем у непосредном разговору, где можемо код странака да видимо и ону другу, људску страну, што нам даје додатни мотив – навео је Смолковић.

Са таквом констатацијом слажу се и наши саветодавци. Слађана Ковачевић наглашава да су ови дани корисни јер су их црногорске колеге упутиле на могућност решавања неких специфичних ситуација и упознале са властитом прак-

сом, а разменили су и неке нове информације.

На овогодишњим данима разговора највише питања односило се на неповезивање стажа у фирмама које више не постоје, а ништа мање актуелно није било ни питање зашто се решења дуго чекају, кажу саветодавци.

Сезона интернационалних дана саветовања завршена је ове године у Београду 17. децембра сусретом српских стручњака и колега из фондова ПИО Босне и Херцеговине.

Домаћини у Служби I Филијале за град Београд били су Слађана Миљковић, шеф Одсека за остваривање права из ПИО у Филијали за град Београд, и Катарина Томашевић, координатор за остваривање права из

основу већ покренутих поступака, са стажом осигурања и о пензијама. Овог пута корисници су могли и лично да донесу потврде о животу, што је повећало број заинтересованих за саветовање.

Федерални завод за мировинско/пензијско и инвалидско осигурање БиХ представљали су Емир Ајдин, шеф Сектора за систем превођења права из ПИО по међународним уговорима, Џејна Мумџић, координатор – саветник у Одељењу за ИНО, и Вања Чале, самостални стручни сарадник за проверу права примене међународних уговора. Из Фонда ПИО Републике Српске савете је давала Татјана Вановац, начелница Одељења за решавање права

ци, осим помоћи корисницима да остваре своја права, време искористили да остваре бољи међусобни контакт, реше више предмета у ходу и да размене ургенције.

Странкама су ови саветодавни дани донели вишеструку корист: осим што су се распитали о условима за остваривање пензија и о томе зашто касне решења, имали су прилику да на лицу места доставе документацију која је недостајала да би поступак остваривања права на пензију био завршен.

Симеон Тодоров је један од оних који је овде добио решење о пензији.

– Да нисам сазнао за ово саветовање, ко зна колико бих још чекао решење. Презадовољан

Са саветодавног дана са Босном и Херцеговином

ПИО у Одсеку за контролу нацрта решења у Служби I Филијале за град Београд. Подршку колегама, као и на саветодавним данима са Црном Гором, дао је Предраг Марковић, шеф Одсека за међународну сарадњу, послове ЕУ интеграција и праћење уредаба ЕУ.

Општи закључак српских представника је да су разговори протекли у радној и пријатној атмосфери и да су се сви саветодавци потрудили да помогну у решавању проблема корисника.

Највише питања је било у вези са остваривањем права по

применом међународних уговора, уз подршку Тихомира Јоксимовића, шефа Кабинета, саветника за односе с јавношћу.

Емир Ајдин сматра да су дани разговора корисни и за саветодавце и за кориснике, јер на лицу места могу да добију различите информације.

– Од неких странака смо лично узели изјаве које су потребне за окончање поступка. Такође, многи су одмах добили решења, не само они који су били заказани, већ и они који се нису пријавили – каже Ајдин.

Татјана Вановац из Републике Српске наводи да су саветодав-

сам јер су ми омогућили да им одмах донесем додатну документацију коју ће они понети са собом. Овакву сусрети су нам баш потребни.

И Милена Манојловић из Београда се сложила да су ови сусрети веома важни и за постојеће и за будуће кориснике пензија.

– Ово је бржи начин да се дође до правих и потребних информација и свакако већа шанса да се непосредном комуникацијом са саветодавцима лакше реши постојећи проблем.

Ј. Томић

СИР ВОЈВОДИНЕ ОБЕЛЕЖИО ДАН ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ И СВОЈ ЈУБИЛЕЈ

Унапређен положај ОСИ

Под покровитељством Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Савез инвалида рада Војводине свечано је, у Новом Саду, обележио 3. децембар – Међународни дан особа са инвалидитетом и 55 година свог постојања и рада.

Уз честитке инвалидима рада на јубилеју и празнику, Светозар Алексов, државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, истакао је да је ресорно министарство заузело јасан став да жели да уради што је више могуће на директној материјалној помоћи за рад удружења и савеза особа са инвалидитетом у Србији. Он је навео да Министарство, такође, има јасан и принципијелан став да што више учини и на подизању свести грађана и шире јавности о постојању особа са инвалидитетом у нашем друштву и о проблемима са којима се они сусрећу.

– У прилог томе, наше Министарство већ другу годину заредом, у оквиру Међународног сајма књига у Београду, организује Сајам Ј=ДНАКИ који је посвећен положају ОСИ и њиховој улози у друштву. Представници Министарства, организација ОСИ и институција које се баве овом проблематиком, на сајму презентују грађанима заиста велики број података и информација о особама са инвалидитетом – рекао је државни секретар Светозар Алексов.

Покрајински секретар за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Предраг

Стана Свиларов (стоји) са високим званицама, гостима на прослави јубилеја

Вулећић, честитајући СИР Војводине јубилеј и њихов дан, рекао је да је Савез поуздан партнер Покрајинске владе.

– Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова појединачно овај дан представља у свакодневици нашег понашања и пре свега кроз наше планове, програме, али и кроз инвестициона улагања. Ту смо да помогнемо, ту смо да будемо партнери, и наредне године бићемо ту да сагледамо све потребе особа са инвалидитетом и да им помогнемо да их реализују – рекао је Предраг Вулећић.

Стана Свиларов, председница Савеза инвалида рада Војводине, подсетила је на историјат Савеза који сада окупља 34 градске и општинске организације широм Војводине, на значајне активности у протеклом периоду, али и на пријатеље и partnere који су им помагали у раду.

– Морамо нагласити да се укупан положај ОСИ – инвалида рада, унапредио након формирања Сектора за заштиту ОСИ у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална

питања. Сарадња са министром Зораном Ђорђевићем и Биљаном Барошевићем, в. д. помоћника министра, још више је унапредила тај положај, јер је Савез у години јубилеја добио један путнички аутомобил на коришћење за своје потребе. Истичемо и нарочито добру сарадњу са Покрајинским секретаријатом за социјалну политику, демографију и равноправност полова, односно са секретаром Предрагом Вулећићем – казала је Стана Свиларов.

Председник Савеза инвалида рада Србије, Божидар Цекић, истакао је да је 55 година постојања СИР Војводине велики успех за све инвалиде рада у Србији. Он је нагласио да је СИР Србије, са око 400.000 чланова, једна од највећих организација у Републици Србији, и да су поносни на подршку и помоћ коју им пружају председник Србије Александар Вучић, ресорни министар Зоран Ђорђевић и в. д. помоћника министра Биљана Барошевић. Цекић је навео и да је акценат у раду Савеза сада стављен на побољшање услуга здравствене заштите инвалида рада.

Повеље СИР Војводине поводом јубилеја додељене су министру Зорану Ђорђевићу (у његово име повељу је примио Светозар Алексов), Предрагу Вулећићу, Божидару Цекићу и Славку Имрићу, директору Покрајинског фонда ПИО.

Обележавању Међународног дана ОСИ и 55 година СИР Војводине присуствовали су и Станко Нимчевић, потпредседник СИР Србије, Стеван Радишић, потпредседник СИР Војводине, Весна Кнежевић, председница Скупштине општине Тител, Чедомир Француски, заменик директора Покрајинског фонда ПИО, Миленко Глеђа, директор Сектора за остваривање права из ПИО у Дирекцији ПФ ПИО, као и представници 33 градске и општинске организације инвалида рада из Војводине и једне из Обреновца.

Догађај, који је делимично финансирало Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, употпунио је наступ хора „Златни глас“ Општинске организације СИР Шид.

Мирослав Мектеровић

Потписан споразум о сарадњи

Савез пензионера Србије и Синдикат пензионера Србије „Независност“, 4. децембра ове године, потписали су споразум о сарадњи. На овај начин вишегодишња сарадња једина два репрезентативна пензионерска удружења у Србији подиг-

нута је на виши ниво. Споразум су потписали Андреја Савић, председник Савеза пензионера Србије, и Милош Грабунџија, председник Синдиката пензионера Србије „Независност“. Потписивању споразума присуствовао је проф. др Зоран

Стојиљковић, председник УГС „Независност“, као и бројни чланови ових организације, сарадници, гости, представници медија.

Споразум је потписан у циљу унапређења и ширења сарадње између ова два

удружења, као и предузимања заједничких активности на побољшању друштвеног и материјалног положаја пензионера, чланова њихових породица и других припадника „трећег доба“.

В. К.

Бесповратна средства за куповину сеоских кућа

Председник Покрајинске владе Игор Мирковић уручио је 12. децембра ове године уговоре за бесповратна средства којима је обезбеђена куповина сеоских кућа са окућницом за двадесет избегличких породица у Војводини. Покрајина је за ову намену из буџета издвојила двадесет милиона динара, а корисницима је новац додељен преко Програма Фонда за пружање помоћи избеглим, прогнаним и расељеним лицима. Максималан износ за куповину куће на селу износи милион динара.

Председник Мирковић је истакао да Покрајина годинама подржава избегличку популацију путем различитих програма, као што је набавка грађевинског материјала, пољопривредних машина и стипендирање, те да ће раст планираних средстава за про-

Са доделе уговора у Холу Покрајинске владе

граме Фонда и у 2020. години бити уочљив.

Душко Ћутило, директор Фонда за пружање помоћи избеглим, прогнаним и расељеним лицима, рекао је да су од 2007. године до данас овим видом помоћи збринуте 484 породице и да је од пре две године,

захваљујући Покрајинској влади, помоћ за куповину кућа бесповратна. Ћутило је истакао и изузетну сарадњу Фонда са Комесаријатом за избеглице и миграције Републике Србије, који је обезбедио средства за набавку грађевинског материјала породицама које су прет-

ходних година добиле средства од Фонда.

Доделе уговора присуствовали су и Предраг Вулетић, покрајински секретар за социјалну политику, демографију и равноправност полова, и представници Комесаријата за избеглице и миграције. **М. Мектеровић**

УНАПРЕЂЕЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ВОЈВОДИНИ

Средства за удружења грађана

У Посланичком клубу Скупштине Аутономне Покрајине Војводине (АПВ) 11. децембра ове године уручени су уговори о додели средстава одобрених удружењима грађана на јавним конкурсима Секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова ради унапређења социјалне заштите у АПВ.

Уговоре је уручио Предраг Вулетић, покрајински секретар за социјалну политику, демографију и равноправност полова, са најближим сарадницима у Секретаријату, Палимиром Тотом, подсекретаром, и помоћницима секретара Предрагом Радовићем, Светланом Селаквић, Жељком Лаиновићем и др Милком Будаков. Вредност уручених уговора износи 17,5

Предраг Вулетић са сарадницима уручује уговор Милени Жарковић

милиона динара, а додељено је укупно 119 уговора.

За унапређење социјалне заштите, односно пружаоцима услуга и удружењима грађана из ове области додељено је укуп-

но осам и по милиона динара, за унапређење положаја Рома и Ромкиња четири милиона динара, колико и за унапређење положаја жена и равноправности полова на територији АПВ.

– Задовољни смо оним што смо урадили у протеклом периоду у сарадњи са удружењима грађана и невладиним сектором, и тако ћемо наставити и убудуће у интересу целог друштва – рекао је приликом доделе уговора покрајински секретар Предраг Вулетић.

Овом приликом, између осталих, и Удружење пензионера града Новог Сада добило је средства за реализацију два пројекта – „Подршка родној равноправности лицима у трећем добу“ и „Дневни центар за стара лица“.

Милена Жарковић, секретар Удружења, преузела је уговоре у име Удружења, да би их потписао Момо Чолаковић, председник Удружења.

М. Мектеровић

У ЗГРАДИ ВЛАДЕ ВОЈВОДИНЕ

Базар рукотворина деце са сметњама у развоју

У холу Покрајинске владе почетком децембра одржан је традиционални новогодишњи продајни базар рукотворина ученика са сметњама у развоју из специјализованих образовних установа са територије АП Војводине. Домаћин и организатор био је Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице, са жељом да се оваквим манифестацијама покаже колико су деца са сметњама у развоју укључена у друштво, и да се подигне свест о њиховој способности и инклузији.

Више од стотину учесника на базару је својим залагањем и креативношћу показало да свако у своме сегменту може да допринесе друштву и подсетило на значај толеранције и љубави. Они су изложили своје уникатне новогодишње украсе, јелке, венчиће и остале предмете, које су израдили у школским радионицама.

– Покрајинска влада и Покрајински секретаријат кроз одређене програме и конкурсе максимално помажу школе које имају у свом саставу децу са посебним потребама и врло често наводим школу „Милан Петровић“ из Новог Сада која је институција у региону што се тиче услова, амбијента и рада са децом са посебним потребама – истакао је Милан Ковачевић, заменик покрајинског секретара за образовање.

Виолета Страхиневић, в. д. директора ШОСО „Милан Петровић“, каже да је ово била прилика да ученици, поред дружења, покажу и производе које праве у школским радионицама где се припремају за будућа занимања, као и у радионицама у оквиру дневних боравака где су ангажовани.

Инклузивни хор ШОСО „Милан Петровић“, под вођством Мише Близанца, приредио је дирљив наступ, изводећи песме на српском, мађарском и ромском језику. У интерактивном наступу, хор је подстакao публику да се придружи у певању, користећи знаковни

језик, чиме су окупљенима показали шта у правом смислу значи прихватање разлика, што и јесте циљ инклузије.

На овогодишњем базару рукотворина своје радове представила су деца из ШОСО „Милан Петровић“, затим из школа „Мара Мандић“ из Панчева, „9. мај“ из Зрењанина, „Вук Караџић“ из Сомбора, ОШ „Херој Пинки“ из Бачке Паланке, Школског центра са Домом ученика „Доситеј Обрадовић“ из Суботице и ШОСО „Антон Скала“ из Старе Пазове.

М. Мектеровић

У ТРСТЕНИКУ ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ДАН ОСИ

Водич за суграђане

У оквиру пројекта „Укључи се и ти“, а поводом Међународног дана особа са инвалидитетом, Центар за самостални живот особа са инвалидитетом у Трстенику спровео је уличну акцију у центру града. Пролазницима су дељени водичи за друштвену укљученост, јер највећи проблем особама са инвалидитетом јесте управо њихова недовољна укљученост у друштвени живот заједнице.

– Особе са инвалидитетом свакодневно се суочавају са социјалним и физичким баријерама. То су пре свега предрасуде у ставовима према инвалидности, али и неприступачност објеката и бројне архитектонске бари-

јере, као и неприступачност информација. Све ово често резултира недостатком знања и свести о питањима инвалидности, што се може превазићи једноставним активностима друштва и појединаца – каже Анђелина Трифић, председница Центра за самостални живот особа са инвалидитетом. Она додаје да је пре ове акције у подручном одељењу ОШ „Миодраг Чајетинац Чајка“ одржана радионица у оквиру пројекта „Укључи се и ти“ за малишане Дечјег вртића и ученике ове школе, који су Центру прикупили велики број чепова за акцију „Чепом до успеха“.

Водич који је дељен грађанима у поменутој акцији у центру Трстеника, објашњава шта може да учини обичан грађанин за бољу друштвену укљученост особа са инвалидитетом, шта могу да ураде новинари, јавне институције, послодавци, радници у

телекомуникацијама, како би се повећала друштвена укљученост особа са инвалидитетом.

Акцију је подржала општина Трстеник, као и грађани Трстеника, који су на лицу места, уз водич, добили објашњења о циљу ове акције.

Д. Ивановић

Боље услуге за најстарије

Почетком децембра у Нишу је одржан 7. Сајам за пензионере на коме је четрдесетак излагача понудило пензионерима производе и услуге са попустом. Током дводневне манифестације најстарији грађани Ниша могли су бесплатно да обаве здравствене прегледе, да провере крвни притисак и ниво шећера у крви или да се обавесте о начину правилне исхране или како најбоље да испуне своје слободно време. У оквиру штандова излагача, поред бројних медицинских, фармаколошких, прехранбених и других производа намењених старијима, организоване су и активности из области социјалне заштите, помоћи, неге у кући...

Сајам је отворио министар задужен за регионални развој, Милан Кркобабић, који је рекао да су пензије у Србији редовне

Министар Милан Кркобабић отворио нишки сајам

и стабилне и да од јануара крећу да расту.

– Очекујемо од великих трговинских ланаца да се пензионери, као редовни и солидни купци, уваже на прави начин и да имамо дане намењене пензионерима када ће за њих цене бити ниже и приступачније. Готово трећина становништва Србије старија

је од 60 година. То су људи који заслужују дубоко поштовање и уважавање па нам је данас више него икада раније потребна генерацијска солидарност – нагласио је Кркобабић и, уз добро здравље, пензионерима пожелело да им „расту унуци и пензије“.

Председник Савеза пензионера Србије, Андреја Савић,

обавестио је пензионере да је током сајма у Нишу потписан споразум са по једном банкарском и осигуравајућом кућом, што члановима удружења пензионера омогућава додатне повластице и погодности у области банкарства и осигурања.

Кад је реч о погодностима на штанду Градске организације пензионера, заинтересовани посетиоци могли су да добију сениор картице које ће им омогућити знатно повољнију куповину робе широке потрошње, лекова, као и неке повољности при плаћању здравствених и туристичких услуга.

Манифестацију у Нишу организовали су Градска организација пензионера, Туристичка организација града, Геронтолошки центар и локална самоуправа.

Љ. Глоговац

СКУПШТИНА САВЕЗА ПЕНЗИОНЕРА ВОЈВОДИНЕ

Усвојени бројни документи

Савез пензионера Војводине одржао је недавно седницу своје Скупштине.

Седници Скупштине која је одржана у Врднику присуствовали су Андреја Савић, председник Савеза пензионера Србије, Милан Ненадић, председник СПВ, Чедомир Француски, заменик директора Покрајинског фонда ПИО, Светлана Ђуретић, саветник директора ПФ ПИО, Миладин Авдаловић, саветник председника ИО ДДОР, као и чланови Скупштине.

Милан Ненадић и Андреја Савић су том приликом говорили о кретању пензија, материјалном и социјалном положају пензионера и о сарадњи два савеза. На седници је било говора и о амандманима Савеза пензионера Србије на Предлог Закона о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању, и писмима које је Савез пензионера Војводине упутио Влади Републике Србије и Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, са предлозима и сугестијама везаним за овај закон.

На седници је усвојен и Финансијски извештај СПВ за 2019. годину, као и предлог

Милан Ненадић говори на Скупштини Савеза пензионера Војводине

финансијског плана за 2020. годину. Усвојени су и бројни други документи: Информација о спровођењу рехабилитације корисника пензија у здравственим и бањским центрима у 2019. години о трошку Фонда ПИО, Информација о предлозима Савеза пензионера Србије за измену и допуну Правилника о друштвеном стандарду корисни-

ка пензије РФ ПИО, Информација о животном осигурању пензионера 2019. године, затим Предлог за измене и допуне Статута СПВ, предлози Комисије за избор и именовања, и Информација о спроведеним активностима на добијању лиценце за пружање услуге помоћи у кући ОУП Нови Кнежевац.

Драган Корач

СЕНИОР ТЕАТАР У БОЖИДАРЦУ

На позорници у трећем добу

Због недостатка слободног времена, могућности, или пак одважности, за неке ствари право време дође тек у трећем животном добу. А онда је довољно само да се укаже прилика.

Центар за образовање и културу „Божидарац 1947“, познатији само као Божидарац, почетком децембра 2019. покренуо је нови пројекат – Сениор театар. Реч је о позоришту које креирају старији суграђани. Како наводе у Божидарцу, идеја Сениор театра је да окупи нове и ентузијастичне генерације старијих особа, како би позориште постало инклузивније као облик сценских уметности у Србији.

Прва аудиција одржана је 7. децембра, а већ 22. била је спремна представа која је имала успешну и посећену премијеру. О овом пројекту разговарали смо са Марком Филиповићем, организатором културног програма у Божидарцу.

– У питању је пилот пројекат који је реализован са великим

успехом. Организовали смо две аудиције на којима је прошло тридесетак људи. Већина је била са Врачара, мада је Сениор

театар отворен за све заинтересоване старије суграђане. Десетак њих је остало активно укључено у припремање представе, радили су са професионалним редитељем, вежбали дијалоге, а сами су прилагођавали пред-

ставу себи – шта би волели да глуме, какав тип представе би хтели да направе. Позната глумица и наша комшиница са Вра-

кој сали у Божидарцу, и све је одлично протекло, а премијеру је одгледало око 150 гледалаца – каже Марко Филиповић.

Представа се састојала од кратких скичева, један од њих се одигравао у чекаоници код лекара, затим током прославе рођендана итд., а идеја је била да се на занимљив начин, кроз интересантне и прилагођене дијалоге представи нешто што старији проживљавају.

С обзиром на успешну реализацију представе и велику посећеност, у плану је организовање и нових аудиција за представе које би требало да буду изведене у фебруару и априлу наредне године. Нова аудиција биће организована већ средином јануара, а представе ће и овог пута бити припремљене у сарадњи са професионалцима из ове области и уз посете наших познатих глумаца. Стога, београдски сениори, покажите и ви своје глумачке, певачке и драмске таленте и опробајте се у некој од улога на овој позорници.

В. Кадиф

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ СТАРИЈИХ

Интернет за везу са породицом

У оквиру пројекта „Приступ старијих особа информационом и комуникационим технологијама“, у сарадњи Црвеног крста Србије са Институтом друштвених наука, а уз подршку Популационог фонда Уједињених нација (УНФПА), креиране су две публикације: „Старење и дигитална укљученост – полазна студија са препорукама“ и „Водич за коришћење е-услуга“.

Резултати истраживања у оквиру пројекта, објављени у публикацији „Старење и дигитална укљученост – полазна студија са препорукама“, показују да старији претежно користе интернет за комуникацију са породицом, путем Viber или Skype апликација, посебно ако им деца живе у иностранству. Следи играње шаха или гледање видео-садржаја на интернету и читање вести.

Већина учесника истраживања није упозната са порталом еУправа и његовим услугама, а веома мали број га је користио.

Нико од испитаника никада није користио дигиталну апликацију Мој доктор да закаже лекарски преглед, нити је самостално користио било коју апликацију за електронско банкарство.

„Водич за коришћење е-услуга“ намењен је старијим грађанима Србије као помоћ у коришћењу дигиталних услуга доступних путем интернета, и онима који раде са старијима обуке за информационе и комуникационе технологије. Водич даје детаљан опис коришћења услуга портала еУправа, односно објашњава како, корак по корак, електронски администрирати лична документа и заказивати термине, обавити претрагу лекова и медицинских средстава, извршити преглед предмета на порталу судова Србије. Поред наведеног, захваљујући Водичу, могуће је упознати се и са коришћењем неколико најпопуларнијих апликација за електронско банкарство у Србији. Циљ Водича је већа дигитална

укљученост старијих, а с обзиром да су рачунари и електронски уређаји све неопходнији у свакодневном животу, дигитална писменост утиче и на квалитет живота.

Аутори обе публикације су Наташа Тодоровић, Милутин Врачевић, Горан Башић, Наташа Миљковић и Бранка Матијевић, а оне се могу прочитати или преузети на порталу Црвеног крста Србије, <https://www.redcross.org.rs>.

Иначе, дигитална писменост подразумева способност проналажења, оцене, коришћења и стварања садржаја коришћењем технологије и интернета. Према подацима из 2018. године, у Републици Србији 51 одсто особа старости 15 и више година је компјутерски неписмено, односно 34,2 одсто је компјутерски писмено, док је 14,8 процената делимично компјутерски писмено. Ова писменост је важна како за младе, тако и за старије особе.

Ј. Оцић

Две деценије подршке

Удружење „Снага пријатељства“ – Amity 6. децембра обележило је важан јубилеј – 20 година рада, или како наслов публикације објављене овим поводом каже, двадесет година у служби обесправљених и социјално искључених.

Amity је једна од најзначајнијих, можда и најзначајнија организација цивилног друштва која се бори за повећање доступности услуга социјалне заштите, обезбеђивање психосоцијалне подршке појединцима, породицама и групама и њихово оснаживање за активно учешће у креирању услуга социјалне заштите и друштвених политика које их се тичу.

Како је навела председница Управног одбора Amity-ја, Надежда Сатарих, у претходне две деценије ово удружење је, уз остале активности, пружио подршку за 62.000 појединаца из више од 28.000 породица.

– Имам свест да је 20 година само трен у времену, али за нас су претходних 20 година дуг период са толико много различитих догађања, континуираних реформи и тежњи да живимо у друштву у коме ће се више поштовати права дискриминисаних и искључених појединаца, породица и група и омогућавати равноправне могућности за све без обзира на пол, расну, етичку и религиозну припадност, социјално порекло, образовање, старост или било које друго лично својство – казала је Нада Сатарих.

Како је рекла, успех праве посвећени људи који раде тимски и верују у своје знање и оно чему теже. Са петочланим Amity тимом до сада је заједно радило више од 300 сарадника и око 50 волонтера.

Нада Сатарих са добитницима захвалница које је доделио Amity

– Бескрајно хвала свим члановима Мреже и другим стручњацима који су радили у нашем тиму и допринели да стекнемо поверење корисника и углед који организација данас има. Захвални смо и донаторима, институцијама система и цивилном сектору, као и медијима – истакла је Сатарих.

Говорећи о изазовима и променама са којима се Amity, али и сектор у целини, сусретао, она је рекла да и даље не могу бити задовољни стањем и положајем, иако је он бољи него раније. Ако се нешто хитно не промени, навела је Сатарих, ускоро ће се поставити питање одрживости многих организација цивилног сектора, посебно када престану дотације из иностранства, али истовремено треба радити и на њиховој већој професионализацији.

За подршку у раду и унапређење положаја рањивих група удружење је доделило захвалнице неким од најзаслужнијих појединаца и

институција „без чијег доприноса успех не би био могућ“.

Захвалнице су добили: Канцеларија УНХЦР-а у Србији; Канцеларија за људска и мањинска права; Бранкица Јанковић, повереница за заштиту равноправности; Управа за здравствену и социјалну заштиту града Крагујевца; Центар за социјални рад Краљево; Факултет политичких наука – Одељење за социјалну политику и социјални рад; Центар за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „Нови Београд“; Дом за смештај старијих „Вила Анкора“ на Палићу; Удружење грађана „Кокоро“ из Бора; Сузана Дука, новинарка Информативног програма РТС-а; Марина Стојадиновић, новинарка Радио Београда 1; проф. др Милорад Бата Миловановић; Јелена Оцић, новинарка „Гласа осигураника“; Јасмина Беба Кука; Мирјана Соколовић, социјална радница из ЦСР Стара Пазова, и књижевник Миљурко Вукадиновић.

В. Кадиф

Драганова награда 2020

Као својеврстан допринос промоцији активног и достојанственог старења у Србији, Удружење грађана „Снага пријатељства“ – Amity и портал Пензин шесту годину заредом позивају заинтересоване грађане, који имају најмање 60 година, да учествују на конкурс „Драганова награда“ за најбољи путопис старијих особа.

Путописни радови који улазе у избор за награду разврстани су у пет категорија: најбоља женска путописна прича; најбоља мушка путописна прича; најбоља прича о путовању по Србији; најбоља прича о путовању у иностранство и најбоља путописна песма.

Услови учествовања на конкурс су:

- аутор/ка путописног рада треба да има најмање 60 година,
- у заглављу прве стране потребно је

навести којој од пет категорија рад припада,

- путописни рад може да буде до максимум пет куцаних страна,
- пожељно је да фонт слова буде Times New Roman, величина слова 12,
- онај ко пише руком, треба да пише читким штампаним словима,
- може се послати само један путописни рад,
- на крају рада потребно је написати личне податке аутора: име и презиме, датум рођења, занимање у активном периоду живота, адреса становања, телефон, фиксни или мобилни, и-мејл адреса (уколико постоји).

Награђени путописни радови биће објављени у посебној публикацији, а заједно са радовима који су добили посебне

похвале моћи ће да се прочитају и на порталу Penzin.rs и интернет страници Удружења Amity. Стога, учесници конкурса треба на крају путописног рада да назначе да ли су сагласни да се њихов рад и објави.

Радови се могу слати до 1. марта 2020. године, на адресу: Amity, Париске комуне 1/12, 11070 Нови Београд, са назнаком: „За конкурс“ или на и-мејл адресу: mira@amity-yu.org, такође са назнаком „За конкурс“.

Жири ће одлуку о избору најбољих путописних радова саопштити до 1. маја 2020. године. За ауторе најбољих радова и за њихове пријатеље, у јуну 2020. биће организовано наградно путовање по Србији. Учесници конкурса читаће своје путописне радове на књижевним вечерима које ће у мају и почетком јуна 2020. бити организоване у неколико градова Србије.

Г. О.

ПОМОЋ У КУЋИ У ОПШТИНИ КЛАДОВО

Брига о немоћнима

У општини Кладово од 1. децембра 2019. године почела је примена програма „Помоћ у кући“. Из буџета општине издвојено је 300.000 динара за оспособљавање петнаест геронтодомаћица. Након завршене обуке, отпочела је брига за 50 корисника које ће ове жене свакодневно обилазити. Помоћ укључује теже покретна и изнемогла лица, као и особе са инвалидитетом, и та услуга је бесплатна.

Према речима председника општине Кладово, Саше Николића, ово је први пут да се кренуло са оваквим видом помоћи, а план је да се настави и убудуће.

За реализацију овог програма Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања обезбедило је 3,2 милиона динара. Све ангажоване жене су са евиденције Националне службе за запошљавање, а уговори за рад на овим пословима склопљени су до априла 2020. године, уз очекивање да ће бити продужени.

Председник општине Кладово Саша Николић (десно) са геронтодомаћицама

Готово трећину садашњег становништва у општини Кладово чине пензионери, а њих је око шест хиљада. Од тога, око 700 пензионера прима до 10.000 динара. Велики је број самохраних пензионера, чак око 1.700,

од тога више од 900 су мушкарци. Имајући ово у виду, локална самоуправа жели да помогне најугроженијима, уз то болесним и немоћним.

У. Бановић

УСЛУГА ПОМОЋИ У КУЋИ И У УБСКОЈ ОПШТИНИ

Циљ – одложити домски смештај

У општини Уб од септембра се спроводи пројекат из области социјалне заштите „Помоћ у кући“, који са 4,5 милиона динара финансира Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. У наредних девет месеци, колико траје пројекат, старим, болесним и немоћним житељима убске општине, услугу помоћи у кући бесплатно ће пружати шест геронтодомаћица. Корисници могу да рачунају на помоћ у набавци животних намирница и лекова, у обављању елементарних кућних послова, одржавању хигијене, али и у друштву и разговору који су често најзначајнија помоћ.

Наведеном услугом обухваћено је 60 Убљана, а одабир и процену потреба корисника извршио је Центар за социјални рад, у сарадњи са представницима Савета месних заједница.

Директорка Центра за социјални рад, Снежана Петровић, напомиње да је

услуга помоћи усмерена превасходно на самачка домаћинства и кориснике са отежаним кретањем.

– Циљ је да старе особе, које су лишене породичног старања, што дуже остану у окружењу на које су навикли, у свом дому који им пружа сигурност, да би се одложио њихов одлазак у старачке домове – каже Снежана Петровић.

Сви грађани убске општине који имају потребу за услугом у кући, а нису се нашли на списку, треба да се јаве Центру за социјални рад, да би били уписани на листу чекања.

М. Ашковић

СВРЉИГ

Бесплатни превентивни прегледи

Дом здравља „Др Љубинко Ђорђевић“ у Сврљигу ове године је за становнике сврљишке општине организовао више акција превентивних бесплатних прегледа. Наиме, пацијенти су на прегледе долазили без заказивања а неки и без здравствене књижице. Они су контролисали притисак, шећер у крви, урадили ЕКГ, обавили ултразвучне прегледе абдомена, мерење очног притиска и гинеколошко испитивање на карцином грлића материце. Истовремено, за ученике основне и средње школе у Сврљигу одржана су предавања на тему здравствено-васпитног рада о наркоманији.

По речима директора Дома здравља, др Љутомира Давидовића, одзив је био добар и обављено је око 6.000 прегледа. Неки су после првих резултата упућени на даље лечење у Клинички центар Ниш (КЦН). Старије особе које нису могле да стигну до Сврљига здравствени радници су обишли и обавили потребне прегледе, каже Давидовић.

У сарадњи са Клиником за радиологију КЦН недавно је организован и мамографски преглед за жене од 50 до 69 година. За четрнаест дана прегледано је 717 жена. Све ове активности Дома здравља подржала је Општина Сврљиг која је помогла у позивању и бесплатном превозу пацијената са села на прегледе.

С. Ђорђевић

Завршена обука за пуствовање вуне

У оквиру пројекта очувања културне баштине шабачког краја „Прошлост за будућност“, који финансира Европска унија, спроводи УНДП, а реализује Градска организација инвалида рада Шабац и њена ткачка радионица „Стари занати“, током новембра и децембра одржана је обука за пуствовање вуне. Партнер на овом пројекту била је Етно мрежа Србије, а обука за прву групу пријављених трајала је месец дана.

У оквиру 150 часова предвиђених да се савлада ова вештина израђени су бројни сувенири, употребни предмети и одевни делови. Сви предмети ће бити украшени орнаментима са оригинала из поставке

Народног музеја, тако да ће представљати део културног нематеријалног наслеђа шабачког краја и биће заштићени ознаком географског порекла (Мачва, Поцерина, Посавотамнава).

Радионица Стари занати добитник је признања „Чувар традиције“, а недавно, након комплетног прегледа свега урађеног у овој радионици стигло је решење о сертификацији производа – дефинисани су као

производи „Стари занати“, уврштени у бренд Оригинал Србија и стављени на листу нематеријалног културног наслеђа.

У ГОИР Шабац наводе да, уколико има заинтересованих жена или особа са инвалидитетом (незапослених, мотивисаних за обуку пуствовања вуне), могу да се јаве Националној служби за запошљавање и Градској организацији инвалида рада Шабац. **Г. О.**

СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Регионални спортски сусрет пензионера Срема

Градско удружење пензионера Сремска Митровица, на челу са председницом Мирјаном Тресканицом, организовало је крајем новембра првенство у куглању и дружење пензионера Срема. Турнир у куглању одржан је у Хали „Пинки“, у склопу новембарских свечаности града Сремске Митровице.

Учествовале су екипе општинских удружења пензионера из Шида, Руме, Инђије, Пећинаца и две екипе града домаћина, а председници ових удружења предводили су своје екипе.

Осим такмичарског дела, одржан је и радни састанак на којем су били Андреја Савић, председник Савеза пензионера Србије, Милан Ненадић, председник Савеза пензионера Војводине, и представници удружења која су се надметала. Састанак је био посвећен активностима оба савеза и удружења.

Међу гостима ове манифестације били су и Богдан Кузмић, помоћник градоначелника Сремске Митровице, Војислав Мирнић, начелник за здравство и социјалну политику у Градској управи Сремске Митровице, и Зоран Бережни, директор Филијале РФ ПИО Сремска Митровица.

Најуспешнијим екипама и такмичарима додељени су пехари. Прво место освојила је екипа Руме, а друго и треће место екипе два и један Сремске Митровице.

У појединачној, женској конкуренцији, прво место освојила је Ангелина Мићић из Сремске Митровице, друга је била Аница Радаковић из Руме, а трећа Милисава Трифуновић из Инђије.

У мушкој конкуренцији, најбољи је био Сениша Дробац из Руме, друго место припало је Недељку Ивановићу из Инђије а треће Милошу Иносављевићу из Сремске Митровице.

Спортски ривалитет није омео вишесатно дружење пензионера у лепом расположењу, уз музику. **М. М.**

ИНВАЛИДИ РАДА СУБОТИЦЕ ОБЕЛЕЖИЛИ 3. ДЕЦЕМБАР

Духом љубави

Станко Нимчевић са гостима

Градска организација инвалида рада Суботица, у сарадњи са Буњевачким националним саветом, организовала је 5. децембра у Градској кући Суботица, Божићно-новогодишњи концерт „Духом љубави“, и обележила Међународни дан особа са инвалидитетом.

Свечаности су присуствовали Станко Нимчевић, председник ГОИР Суботица и потпредседник СИР Србије, Мирко Бајић, потпредседник Буњевачког националног савета, Марко Марић, посланик у Скупштини АПВ, Све-

тлана Ђуретић, саветник директора ПФ ПИО, Снежана Марић, директорка Филијале РФ ПИО Суботица, и бројни други гости.

На концерту су наступили суботички певачи солисти и тамбурашки оркестар „Хајо“, који су извели део песама из репертоара познатог суботичког хармоникаша Антуша Габрића.

Медијски покровитељ концерта био је Буњевачки медија центар из Суботице.

Након концерта, настављено је дружење са гостима.

Д. Кораћ

КАКО ПУНИТИ БАТЕРИЈЕ
ЗА БОЉУ МЕМОРИЈУ

Одморан мозак дуже памти

Брзим ходом

Редовна шетња брзим ходом три пута недељно повећава област у мозгу (префронтални кортекс и хипокампус) повезану са планирањем и меморисањем, установили су амерички научници са универзитета у Питсбургу, а објавио лондонски „Гардијан“. Повећање није веће од два до три одсто, али довољно да успостави баланс услед скупљања очекиваног у животном добу испитаника. Студија је рађена на женама и мушкарцима старости између 60 и 80 година. „То може да изгледа као скромно постигнуће, али то је као да враћамо биолошки сат за годину или две“, речи су професора Кирка Ериксона. „Са малом количином вежби можемо да подигнемо структуре које се погоршавају и тиме предупредимо когнитивне проблеме који се јављају у позним годинама“.

Мисаоном процесу потребан предах да би приспеле информације прешле пут консолидације од краткорочног до дугорочног памћења

Личи помало на игру погађања са две групе учесника. Дају свима да погледају и простудирају листу речи, појмова или слика, а потом следи провера шта је ко и колико запамтио.

И ту је разлика. Једну групу проверавају одмах, док учесници друге, најпре извесно време проводе у благо замраченој просторији, у тишини, без мобилних телефона и других направа које би им окупирале пажњу. Могу само да пусте мисли да лутају.

Али зато, кад се резултати упореде, тешко је не бити импресиониран, с обзиром на то колико је вишеструко већи успех после краткотрајног боравка у самоћи и контемплацији.

Овде је сасвим површно дат начелни опис поступка којим је велики број научних тимова у столетном временском распону изучавао механизме меморисања информација, почев

од немачких научника који су још 1900. радили експерименте на консолидацији памћења и дошли до „фактора времена“ потребног да нова информација учврсти своје место, што је заправо кључ.

Јер, како се објашњава, меморија нове информације је изузетно крхка у тренутку уласка, када је тек кодирана и подложна је ремећењу, а постепеним учвршћивањем (консолидацијом) постаје отпорна на ометање и таква се складишти.

Црна чоколада

Има разних савета са побољшање меморије, од менталних и физичких вежби, до медитација, здравог сна, избалансиране дијете, али најпривлачнији рецепт је чоколада. Црна, са најмање 72 одсто какаа. Без шећера, прворазредна посластица и меморијски стимуланс.

Стотину година касније, почетком овог века, истраживања су усмерена ка могућем побољшању меморије код особа са неуролошким оштећењима, код možданог удара, базирано на околности тог временског интервала, од ометања до прочишћења улазне информације. Пионирску студију урадио је заједнички тим са два универзитета, из Единбурга и

Мисурија, а налази су охрабрујући, о чему опширно говори чланак из Би-Би-Сијеве серије „Будућност“.

Пацијенти са којима је рађен сличан тест као онај немачки из 1900, реаговали су изненађујуће позитивно. Дат им је папир са низом од 15 речи да погледају, а десет минута касније проверавано је колико су запамтили, с тим да су у међувремену остављени насамо у изолованој просторији.

Изузев двоје учесника са тешком амнезијом, код којих није било никаквих промена, остали пацијенти показали су троструко боље резултате, са 14 одсто на 49 одсто, што их готово сврстава у исти ранг са здравим особама, без неуролошких сметњи.

Наредни резултати били су још импресивнији, наводи аутор чланка Дејвид Робсон. Испитаници су слушали приче, а потом одговарали на питања. Једни одмах, други сат касније. Разлика је била импозантна. Први нису запамтили ни десетину чињеница (седам одсто), други, после једночасовне паузе, 79 одсто, или 11 пута више!

Перспективе се тек отварају, постоје индикације да добар

одговор на тестирање дају и пацијенти са блажим обликом Алцхајмера, али не треба занемарити чињеницу колико сва ова нова сазнања могу да помогну младима и здравима, поготово онима који уче, ђацима и студентима.

Шта онда тачно значи правило од 15 минута тишине? Није чаробни штапић, али делује, да парафразирамо једну давнашњу телевизијску рекламу. А оно што може да звучи посебно привлачно јесте услов да се за то време не ради баш ништа. Ни телефон, ни музика, ни игрице, него седети у тишини, по могућству са пригушеним светлом и пустити мислима на вољу.

За то време у глави, у коју сте на брзину трпали гомиле чињеница из кампањског маратона пред испит, у току је сортирање информација, полако се успоставља ред и зато је важно у току те паузе „избећи било какву активност која може да ремети деликатан задатак формирања меморије“.

После тог предах, сам актер биће изненађен кад установи да су набацани подаци које је грозничаво покушавао да запамти, одједном дошли на своје место и да их види јасније. Мозак освежен, батерије напуњене, иде се даље.

Д. Драгић

Страх од нових мера

Вишенедељни масовни протести против промена система који се сврстава међу најдарежљивије у свету

Француски председник Емануел Макрон и влада коју предводи премијер Едуар Филип суочени су са вишенедељним масовним протестима у настојању да спроведу пензијску реформу која је већ дуго у најави, а чији су детаљи обелодањени средином децембра.

Промене, према образложењу власти, систем треба да учине транспарентнијим и праведнијим за све, али судећи према интензитету протеста – процењује се да је на улицама Париза и других градова демонстрирало око 800.000 људи, заустављани су возови, метрои, затваране школе, редуковано је особље у болницама – Французи тим обећањима не верују, сматрајући да ће за пензијске погодности које већ имају морати да раде више и дуже.

Макрон у ствари жели да садашњи пензијски систем, који има чак 42 посебна режима – по једним правилима се, на пример, пензионисту запослени у јавном сектору (има их око пет милиона), а по другим они у приватном – реорганизује у један, тако да се сви, без обзира где раде, пензионисту по истим правилима.

Сада своје засебне пензијске „режиме“ имају радници у железничком транспорту, нотари, фармери, запослени у рудницама и слично. Неки од засебних пензијских режима заиста припадају давно прохујалом времену, као, примерице, онај за балетску професију у Париској опери, који је установљен још у 17. веку, за време Луја Четрнаестог.

Децембарски штрајкови и изласци на улице оцењени су као највећи протести у последњих неколико деценија, што, у земљи са традицијом ове врсте отпора према властима, указује на озбиљност ситуације.

Председник Макрон, који је током 2019. глобалну пажњу привукао својим спољнополитичким ставовима и иницијативама, а пре свега својим идејама за реформу Европске уније и редефинисање правила за приступ нових земаља чланица, у реформу пензијског система унео је доста свог политичког капитала, што је одважно са његове стране с обзиром на то да у овом подухвату у последње три деценије нису успела три његова претходника.

Најновији отпор пензијској реформи умногоме подсећа на успешно минарање

сличног покушаја председника Жака Ширака 1995, који је суочен са протестима сличним данашњим, на крају од свог плана одустао.

Француска, као што смо на овом месту већ неколико пута предочавали, има веома широкогруд пензијски систем, по много чему не само најлибералнији у друштву индустријски развијених земаља, него и најдарежљивији уопште.

Пензије су тамо у просеку 61 одсто нето примања уочи пензионисања, док је тај просек у земљама ОЕЦД-а, клубу развијених економија, 58 одсто. То је систем унапред дефинисаних бенефита, што значи да они који раде унапред знају са колико ће средстава располагати кад се пензионисту.

Макронов предлог не предвиђа да се то промени. Радници у транспортним професијама, као железничари, могу иначе у пензију већ са 51 (њихов просек је 53). Притом је просечна пензија за поменуте транспортне раднике 3.700 евра месечно, што је знатно више од националног просека који износи 1.400 евра.

Генерално, Французи се у просеку пензионисту кад наврше 60,2 године живота.

С обзиром на ове бројке, разумљив је отпор промени постојећег стања и лако су објашњиви страхови неких професија да ће им реформа погоршати положај.

Док запослени постојећи систем третирају као „свету краву“ која мора бити поштована и сачувана по сваку цену, заговорници рефор-

У приватном сектору, где је запослено седам од десет Француза, пензије се израчунавају на основу примања током најбољих 25 година, док је та мера у јавном сектору заснована на платама у завршних шест месеци радног века.

Такође, Француска има једну од најнижих стопа сиромаштва својих грађана старијих од 65 година: 3,2 одсто, по чему је одмах иза Данске.

Животно доба за завршетак радног века у Француској данас је 62 године, што је испословано реформом председника Саркозија спроведеном 2010. Пре тога у пензију се одлазило са навршених 60.

ми указују на неке непријатне реалности, међу којима је главна да ће демографске промене – продужетак животног века и чињеница да из године у годину сва мање запослених издржава све више пензионера – у крајњем исходу захтевати да сви раде дуже.

Пензијском систему Француске, ако се ништа у њему не промени, иначе прети дефицит од око 17 милијарди евра до 2025. За пензије се тамо издваја 14 одсто бруто националног производа. Више од тога у Европској унији за пензије троше само Грчка и Италија, док је просек земаља ОЕЦД осам одсто.

М. Бекин

КИКИНДСКИ ПЕНЗИОНЕРИ У ТЕМИШВАРУ

Подршка чланице Европског парламента

Сарадња Удружења пензионера кикиндске општине са вршњацима из Асоцијације сениора у Темишвару остварује се годинама. Пензионери из Темишвара су јесенас традиционално посетили Дане лудаје у Кикинди и наступили на концерту приређеном у оквиру ове светковине. Првог децембра, на дан националног празника Румуније, гости из Србије су посетили Темишвар, а са групом од 55 кикиндских пензионера била је и Босилјка Срдић, заменица градоначелника Кикинде.

Мариа Грапини (трећа слева) поздравила је пензионере

Госте је поздравила и Мариа Грапини, чланица Европског парламента, која је обећала да ће до године, на Савиндан, бити у делегацији Асоцијације сениора која ће присуствовати крсној слави кикиндског Удружења. Грапини је најавила да ће том приликом посетити и градску управу и предложити како да се унапреди заједнички рад и стваралаштво путем заједничких пројеката међуграничне сарадње.

За досадашње добре резултате додељене су захвалнице представницима обе организације. **С. Завишић**

ИЗ ЦРВЕНОГ КРСТА У КЊАЖЕВЦУ

Подела намирница и по селима

У народној кухињи у Књажевцу дневно се издаје 150 obroka материјално угроженим породицама, старима, пензионерима са најнижим примањима и корисницима Центра за социјални рад. Народна кухиња ради већ 10 година, а цео програм се реализује преко Црвеног крста. Храна се припрема и дистрибуира у просторијама Геронтолошког центра, а за 30 корисника околних села доставља се преко екипе Помоћи у кући, и то у зимским данима.

Основне намирнице за припрему храну обезбеђује Црвени крст Србије, а општина суфинансира са 4.300.000 динара из буџета. Корисници добијају по пола килограма хлеба и пола литра куваног јела, за време

државних празника даје се појачан оброк. Црвени крст Србије два пута годишње доставља храну у великим количинама. Крајем лета подели се више од 300 пакета, као и 300 пакета средстава за хигијену и 300 врећица брашна по 10 кг за око 600 житеља општине, односно за 270 породица. Дистрибуцијом је обухваћено више од 60 сеоских насеља.

Слободан Радојичић, секретар Црвеног крста у Књажевцу, каже да имају и друге активности. Од септембра прошле године почео је да се примењује нови закон о трансфузији крви, а то значи да крв прикупљају четири установе Србије. Црвени крст једном месечно организује акције добро-

вољног давања крви, по потреби и два пута, а крв преузима Завод за трансфузију из Ниша, који покрива болнице у региону. Црвени крст Књажевац у просеку прикупи 70 јединица крви и организује прикупљање и поделу половне гардеробе и обуће.

Д. Ђорђевић

СВРЉИГ

Година пуна активности

За Удружење пензионера Сврљиг ова година била је радна, како за месне организације, тако и за Скупштину удружења. Активности су се односиле на организациона питања, сарадњу са другим удружењима, осигурање, набавку огрева, организацију излета, као и учешће на бројним културним и спортским манифестацијама.

– За чланове удружења и њихове породице обезбеђено је близу 200 тона угља, који се плаћа на шест месечних рата – каже Миленко Петровић, председник Удружења пензионера Сврљиг, и додаје да је свака набавка на одложено плаћање добродошла имајући у виду материјално стање пензионера.

Поред набавке угља, посебну активност удружење спро-

води на плану осигурања, а до сада је, према речима Николића, регистровано око три хиљаде осигураника. У току ове године доста се и путовало, а челни људи удружења посебно истичу добру сарадњу са пензионерима из целе југоисточне Србије.

Актив жена је такође био врло активан, а добре резултате има и ШК „Ветеран“, који

се такмичи у лиги Шаховског савеза Нишавског округа.

Многе акције и помоћ пензионерима остварене су уз подршку локалне самоуправе и општинских институција са којима удружење добро сарађује. И за наредну годину пензионери Сврљига обећавају пуно активности, али најпре свима желе здравље и срећу!

С. Ђорђевић

Удруживањем до хуманијег живота

У новембру и децембру 2019, у срединама на Косову и Метохији са већинским српским становништвом покренуте су бројне активности на формирању удружења пензионера, а самим тим и на конституисању будућег Савеза пензионера Косова и Метохије. Ове активности су поготову интензивирани на простору јужно од Ибра, где је до сада постојало само Удружење пензионера у Грачаници, које и јесте покретач ове иницијативе.

Идеју формирања удружења свестрано су подржали Савез пензионера Србије и Покрет трећег доба Србије. Резултат

тога су новоформирана удружења пензионера у Новом Брду, Великој Хочи (општина Ораховац), Племетини (Обилић), Могили (Витина), Штрпцу и Ранилугу (Косовска Каменица). Требало би да се до краја године формирају удружења и у Партешу (општина Ђиљане), Гораждевцу (Пећ), Видању (Клина) и Прилужју (Вучитрн).

Конституисање Савеза пензионера КиМ планирано је за почетак наредне године, када ће сва удружења јужно од Ибра са удружењима на северу КиМ, односно Северне Митровице, Лепосавића, Зубиног Потока и Звечана, потписати документ о удруживању у јединствену

Са састанка представника пензионера КиМ и Савеза пензионера Србије у Грачаници

пензионерску организацију на вишем нивоу.

О значају формирања пензионерских организација, на састанку у Грачаници говорио је представник Савеза пензионера Србије, Хаџи Милорад Стошић. Он је нагласио да ће Савез пензионера и Покрет трећег доба Србије дати пуну подршку новоформираним удружењима и Савезу пензионера Косова и Метохије како би пензионери

у српској заједници остварили пуну и свестрану интеграцију у свеколике друштвене токове и успешно унапређивали своја права.

За око 38.000 пензионера у српским срединама на КиМ, организовање и покретање разних активности кроз удружења и Савез пензионера КиМ, створиће могућности за активну старост и хуманији и свестранији живот.

В. Стојковић

БАБУШНИЦА

Прославили рођендан

Удружење пензионера општине Бабушница обележило је прошлог месеца 29 година постојања и рада. Тим поводом уприличена је свечаност, а у госте су им дошли пријатељи и сарадници из Пирота, Димитровграда, Беле Паланке, Власотинца, Сурдулице и Градске организације пензионера Ниш.

Рођендан им је у име општине Бабушница честитала председница општине, Слађана Николић, која је поручила да ће општина и будуће пратити и помагати рад удружења у пројектима „Достојанствени живот пензионера“.

У име Покрета трећег доба Републике Србије, Драган Голубовић, члан Организационог комитета и члан Скупштине овог удружења, поклатио је општини Бабушница „Хвалодар“ за праћење и помоћ овом удружењу у свим његовим активностима прошле и ове године.

Многобројне госте поздравео је председник ГОП Ниш Мирко Зечевић који је нагласио да је сарадња између удружења

Драган Голубовић предаје „Хвалодар“ председници општине Слађани Николић

потребна свима, јер је брига за пензионере приоритет свих чланова.

Удружење пензионера Бабушнице броји око 1.100 чланова. Најважнији задатак им је брига о угроженим пензионерима. Стога су свим члановима отворене социјалне карте и у сваком тренутку се може видети њихов статус.

Године 2019. пензионери Бабушнице учествовали су на бројним такмичењима, освајали награде, путовали и дружили се, а све то планирају да продуже и у наредној години.

Д. Голубовић

РУМА

Такмичење соло певача

Такмичење соло певача „Никола Цвејић“ окупило је недавно у Руми 75 ученика средњих музичких школа и студената музичких академија из Србије и земаља у окружењу, што је рекордан број досад. Румљани су имали прилику да уживају у концертима прошлогодишњих победника и најуспешнијих певача на последњем надметању.

Учесници су и овога пута били подељени у пет категорија, а према оцени стручног жирија, за победницу је проглашена Невена Ђоковић, мастер студент Факултета музичке уметности у Београду, у класи професора Николе Китановског. Победница ће као специјалну награду добити и улогу у репертоару Оперe и Театра „Мадленијанум“.

Традиционалну награду коју додељује оперска примадона Радмила Бакочевић овога пута је добио Блаж Галојлић.

О значају овог такмичења које се организује већ 22 године сведочи податак да неколико победника са претходних надметања већ наступа на познатим светским оперским сценама.

Г. В.

ЗЛАТИБОР

Фестивал ветерана фолклора

У организацији Удружења за неговање традиције „Ветерани Златибора“, почетком децембра у Културном центру на Златибору одржан је 9. Фестивал ветерана фолклора. Јединствено окупљање фолклорних удружења из Србије и региона ове године имало је више од 1.250 учесника из 56 ансамбала што га, према речима организатора, сврстава у један од највећих фестивала фолклора у Србији. Оно по чему ће се памтити, и код гостију и код домаћина, поред великог броја учесника, јесте добра атмосфера и још лепше дружење, са посебним акцентом на богатство српске културне баштине коју фолклорна друштва са поносом чувају. Многи од њих на овај фестивал долазе скоро од почетка, што умногоме говори о самој организацији, али и чарима Златибора, како кроз утиске преносе гости. Током фестивала била је изузетна атмосфера захваљујући добром расположењу играча и публике.

Д. Р.

ЛЕСКОВАЦ

Да нико не буде сам

„Клуб пријатељства“ припадника трећег доба већ једанаест година послује у оквиру лесковачког Удружења пензионера Јабланичког управног округа и има 725 активних чланова.

– Нажалост, последњих година имамо већи одлив него прилив чланства услед повећане смртности старијих Лесковчана – каже Мирослава Добреновић, руководилац клуба.

Прослава 11. годишњице клуба у Великој сали Дома пензионера у Лесковцу привукла је велики број посетилаца. У госте лесковачком клубу први су дошли ветерани из Књажевца, затим представници клуба старих из лесковачког Геронтолошког центра и из клуба Дневног боравка „Дуга“ деце са посебним потребама и деце ометене у развоју. Ова деца су извела пригодан краћи програм...

Завршницу скупа обележио је наступ чланова музичко-поетских секција лесковачког КУД „Пензионер“.

Заслужним појединцима и организацијама „Клуб пријатељства“ из Лесковца доделио је захвалнице и пригодне, скромне поклоне.

Т. С.

БАЧКА ПАЛАНКА

Штрикају за бебе

Вредне руке бака из Геронтолошког центра Бачка Паланка већ неколико година плету капице, чарапице и хоботнице за превремено рођене бебе које се налазе на неонатологији у Дечјој болници у Новом Саду. Акцију је 2013. године покренула др Данијела Ранчић из бачкопаланачког Дома здравља у сарадњи са радним терапеутом Биљаном Пејовић, а баке су је срдечно прихватиле. Плетење се спроводи у оквиру радно окупационе терапије и представља најлепши пример сарадње, солидарности и друштвено одговорног понашања.

– Сви наши корисници имају велико срце и још већу жељу да помогну онима којима је помоћ неопходна. Подржавамо и поздрављамо сваку иницијативу хуманог карактера, посебно акције којима се прикључују наши корисници а у вези су са пружањем помоћи деци и омладини – каже др Милан Бајић, директор ГЦ Бачка Паланка.

Г. Ц.

НИШ

Весела годишњица

Удружење пензионисаних полицијских радника из Ниша прошлог месеца је обележило 41 годину постојања.

Прослави је присуствовало око 300 гостију из Србије, Бугарске, Републике Српске... За њих је организован дочек, затим обилазак спомен-парка Чегар и спомен-костурнице Ћеле-кула, уз веома лепо предавање кустоса музеја, каже председница удружења Живанка Спасић.

За госте и домаћине уприличен је и свечани ручак, а на слављу су били и начелници полицијских управа Ниш и Лесковац. Цела организација је била беспрекорна и сви гости су имали само речи хвале за домаћине.

Ж. С.

Милан Поповић, Бранко Нишевић (97) и Радашин Јеротијевић СРЕМЧИЦА

Муке са простором

Месна организација старосних и борацких пензионера Сремчица има највећи број чланова у општини Чукарица и друга је по величини – броју чланова, одмах иза Општинске организације Нови Београд.

Чланство ове организације чине многи пензионери који су својим радом допринели развоју некадашње Југославије и има их из свих крајева бивше СФРЈ. Има ту песника и учесника Другог светског рата, познатих али скромних људи.

Један од најстаријих чланова је Бранко Нишевић (97), још активан на састанцима и дружењима, учесник рата од 1941. до 1945, носилац бројних одликовања. Пријатан, здравог духа, радо се сећа многих детаља из рата о којима прича са млађим пензионерима.

Ова ведра старина воли да се дружи са осталим пензионерима и каже да се нада да ће дочекати да се пензионери Сремчице уселе у веће и комфорније просторије.

Сремчица има око 40.000 становника и више од 4.000 пензионера који се састају у просторији од 24 квадратна метра, као и инвалидски пензионери. Председник организације, Милан Поповић, каже да би веће просторије омогућиле да се учлани више пензионера, који би имали боље услове за своје активности и дружење. **З. М.**

КРАЉЕВЦИ

Хуманитарна акција

У Краљевцима, селу у румској општини, средином децембра је организована ликовна колонија хуманитарног карактера. Уметници су добили платно за сликање, а радови ће ускоро бити презентовани на продајној изложби. Међу девет сликара из Старе Пазове, Војке, Голубинаца и Руме, била су и четири пензионера.

Колонију су организовале чланице Удружења жена „Викторија“ из Краљеваца.

Према речима Слободанке Лазић, председнице удружења, новац добијен од продаје слика биће искоришћен за помоћ младима са посебним потребама у том селу. **Г. В.**

ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ

Обележили годишњицу

Удружење пензионера општине Велико Градиште организовало је недавно прославу свог 46. рођендана. Прослава је одржана у ресторани уз ручак и госте из Младеновца, Сопота, Смедерева, Смедеревске Паланке, Свилајнца, Дражња, Делиблата, Гаја, Петровца, Голупца, Пожаревца, Кобиља, Костолца, Беле Цркве...

Госте је поздравио и програм водио Ненад Михајловић. Уз захвалност и признања донаторима, гостима се пригодним речима обратила и председница удружења пензионера општине Велико Градиште, Љиљана Драгишић.

За добро расположење побринуло се КУД „В.П. Царевац“ са пратећим бендом.

На ручку је било 260 пензионера а забава се продужила до касних сати. **Ж. И.**

ВЕЛИКА ПЛАНА

Помоћ најугроженијима

Најсиромашнији пензионери из 14 месних одбора у општини Велика Плана добили су 150 пакета хуманитарне помоћи. Ову акцију водило је Удружење пензионера општине Велика Плана уз финансијску помоћ Фонда ПИО.

У акцију се укључила и општина Велика Плана, која је најугроженијим и најсиромашнијим пензионерима уручила 260 пакета хуманитарне помоћи.

Како су нам рекли у Удружењу пензионера општине Велика Плана, ову акцију ће наставити и у наредном периоду. **Сл. К.**

ПРВИ НОВОГОДИШЊИ БАЗАР У КУРШУМЛИЈИ

Креативни потенцијал Топлице

У Куршумлији је, под покровитељством општине и Туристичке организације, а у сарадњи са Етно уметничким клубом „Черевски“ и општинским Црвеним крстом, 14. и 15. децембра одржан Први новогодишњи базар. Томе је посебно допринела „Креативна Куршумлија – ЕУК Черевски“, која је за кратко време окупила све стваралачке етно и уметничке топличке потенцијале, од најмлађих из вртића до основних и средњих школа и локалних пензионера.

Први дан базара је био намењен излагачима домаће радности, новогодишњих сувенира, производима старих заната и експонатима примењене уметности. Базар је отворио председник општине, Радољуб Видић, који је исказао поштовање према креативцима Куршумлије и истакао очекивање да ће ова манифестација постати традиционална.

Културно-уметнички програм који је уследио отворила су деца из вртића „Сунце“ песмом „Сини јарко сунце са Косова“ и сплетом народних игара из Топлице. У наставку програма наступили су рецитатори ОШ „Милоје Закић“, КУД „Бата Лачковић“ и плесна група „Раг-

нарок“. Уз посебну пажњу бројне публике, на фрули је наступила и мала гошћа из Брусса, Емина Марјановић, ученица првог разреда и чланица „Копачничке фруле“.

Гастрономски дан Базара, посвећен излагачима хране и пића топличког краја, отворила је Јасмина Савић, директорка Туристичке организације Куршумлија.

– Изненађена сам оволиким бројем излагача и оваквом разноврсношћу производа здраве хране и пића, што је дар наше природе и вредних људи. Радује ме што ћемо у будућности овим

производима побољшати туристичку понуду Ђавоље вароши, Пролом и Луковске бање, као и Куршумлијске бање, за коју се надамо да ће ускоро бити велика туристичка дестинација Топлице – навела је директорка.

Више од тридесет излагача на овом базару било је јединствено у идеји да део својих производа дају у хуманитарне сврхе, а посебно су то учинили ученици ОШ „Милоје Закић“ продајом новогодишњих честитки. Захваљујући томе за Нову годину пригодни поклони са базара биће уручени једној од најугроженијих породица у Куршумлији.

М. Јаснић

Божићни фестивал у Сврљигу

Двадесет петог децембра у Сврљигу је почео Божићни фестивал, фестивал младих, који ће трајати до 10. јануара наредне године. Манифестација у духу традиције и хуманости обележава се низом активности које имају за циљ да забаве младе и обогате културни живот Сврљига.

У 15 дана фестивала одржавају се концерти културно-уметничких друштава, књижевне и музичке вечери, позоришне представе за децу, маскенбал, караоке, час о Божићу и божићном колачу за прваке, изложбе слика, аукцијске продаје, а сва прикупљена средства одлазе у хуманитар-

не сврхе, каже Милена Ристић, организатор при Центру за туризам и културу Сврљиг. У овом периоду Деда Мраз је обишао све школе и ученицима поделио поклоне, најмлађи су у Градском парку окитили новогодишњу јелку и цео Сврљиг је у празничном руху.

За Бадње вече и Божић планиране су активности у сврљишкој цркви Свети цар Константин и царица Јелена.

Организатор фестивала је Центар за туризам и културу и спорт у сарадњи са Канцеларијом за младе, а покровитељ је општина Сврљиг и многобројни спонзори.

С. Ђорђевић

Да ли сте знали ...

– да чувени сиднејски новогодишњи ватромет сваке године гледа више од милион људи у самој луци и преко милијарду широм света? Поноћни ватромет који траје 12 минута, за 12 месеци у години, експлодира са лукова и писте Лучког моста и осам баржи равномерно распоређених на обе стране, док је прелепа сиднејска опера у позадини. Пре овога, у 21 час пушта се породични ватромет за мале Аустралијанце који иду на спавање много пре главног догађаја.

– да Еквадор буквално светли у новогодишњој ноћи? Становници праве велике папирне лутке које могу личити на било који

стварну или измишљену личност, па их запале када сат откуца поноћ. Како прича каже, овај „горући“ ритуал омогућава Еквадорцима да забораве прошлост и фокусирају се на добру нову годину.

– да Бразилци бацају бело цвеће у океан у новогодишњој ноћи као поклон богињи мора Иемањи? Она је краљица океана, заштитник рибара и преживелих бродоломаца, али и мајки и деце. Понуде Иемањи ће донети просперитет у новој години. Ако океан врати ваше понуде, богиња их није прихватила, али срећом нема казне за то.

– да, за разлику од Бразила, у Јужноафричкој Републици имају много практичније новогодишње обичаје? Ако дочекујете Нову

годину у Јоханесбургу, пазите на летећи намештај, јер је тамо обичај да се бацајући старе предмете из домаћинства кроз прозор прилично буквално каже „напоље са старом годином“. Традиција је мало измакла контроли последњих година, јер становници високих зграда бацају кроз прозоре намештај, уређаје, флаше, па овај обичај зна да донесе низ новогодишњих повреда.

– да је у Естонији уобичајено да се 31. децембра поједе „срећан број оброка“ – седам, девет или дванаест, јер то, према веровању, треба да им обезбеди „ситу“ и добру годину? Овај естонски обичај, који су изгледа усвојили и многи други, мушкарцима би требало да да снагу седам, девет или дванаест људи.

Новогодишње пахуљице

Немам пара за нову годину. Имам само за половну.

Пуном паром на дочек под условом да имате пара.

У новој години прате ме лепе жеље. Нажалост, ни једна да ме стигне.

Деда Мраз је у сукобу интереса. Попио је сву кокаколу намењену деци.

Резервисао сам јефтино место за Нову. Поред ТВ-а.

Душан Старчевић

Новогодизми

У новој години људима желим много добре воље, и да им „здравље“ новчаника буде боље!

Нова година доноси радост најмлађима. Одраслима доноси нове обавезе, а најстаријима нови обрачун пензија.

У време интернета новогодишње честитке су ретке, за разлику од новогодишњих пијанстава

Година нова, бриге старе, лакше би било кад би у новој години стигла љубав и, наравно, паре.

Свим људима желим здравље и срећу, а посебно пензионерима пензију већу!

Невен Шијаков

Игњат Гатало

Жеље и очекивања

Све нове године су лепе, али само неке су и незаборавне.

Просечна пензионерска очекивања су скромна. Од свега помало више.

Пензије и тензије би требало усклађивати у границама животне нормале.

Да би очувао природу, потребно је да човек сачува и људску природу у себи.

Узалуд вам трагање за изгубљеним временом ако сте га разбацали по ТВ каналима.

Не стари се убрзано толико колико се деца рађају успорено.

Слободан Дучић

Невреме

На људском небу само велике душе певуше.

Ићи ка добру, значи богатити. Бити богат, не значи и добар бити.

Код нас нема шта нема, али зато има свашта.

Живот је кратак, али не и мали за велике ствари.

Коме слава удари у главу пре старта, никада не стигне до циља.

Наше време је пало у невреме.

Пеко Лаличић

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	ПРИГОДНА ЧЕСТИТКА	ГОРЊИ ДЕО ГЛАВЕ	ЛЕГУРА ЖИВЕ СА МЕТАЛОМ	ВРСТА СПОРТА	ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА	ЗЕМЉО- РАДНИЦИ	ЈЕЗЕРО У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ
НЕПОКРЕТНИ ДЕО МОТОРА (МН.)	○						
ЈЕДАН ЗАНАТЛИЈА	○						
ПРОДУКТИ ЕМАНАЦИЈЕ	○						
ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТ ЖИВИХ БИЋА	○						ЗАЛИВ У ИСТРИ
СИМБОЛ АЗОТА	○	ГИМНАСТ. САВЕЗ (СКР.) УЈЕДАЊЕ			РУКОМЕТНИ КЛУБ (СКР.) СВИРАТИ ОДСЕЧНО		
АЗЕМИНА (ОДМИЛА)	○			ПЕПЕЉАСТ МОРАЛ			
НАМЕТАЊЕ	○					ОЗНАКА АМПЕРА ТАЛАСАСТО	
УЗВИК ОДАЗИВАЊА	○		ОСТРВО У СРЕДОЗ. МОРУ ДЕО АУТОМОБИЛА				
ОСОБА ВИСОКОГ ПОЛОЖАЈА	○						
ПОТОНУЛО ОСТРВО НА ДУНАВУ	○						
2020		СТАР, ОСТАРЕО ОЗНАКА ЛИБРЕ					
УЗВИК: ЕНО, ЕТО	○			ОВДАШЊИ (СКР.) ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ			ОКВИР ЗА СЛИКУ
ОКРУГЛА, ОВАЛНА	○				СИМБОЛ ИРИДИЈУМА ЖЕНСКО ИМЕ		
ОЗНАКА НЕМАЧКЕ	○	ЖЕНСКО ИМЕ МУЖЈАК ПАТКЕ					
ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ (СКР.)	○		СПОР, ИНЕРТАН ЛОМЉАВА				
НАЛИВАЊЕ	○					ЧАСОВНИК	ЗЕМЉИШТЕ, ТЕРЕН
НАУЧНИК АТОМСКЕ НАУКЕ	○						
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ВРСТА ЕКСПЛОЗИВА ЛИТАР						
ЛИЧНА КАРТА (СКР.)			СКРАЂЕН. ЈЕДНОГ ВОЈНОГ САВЕЗА				

ОСМОСМЕРКА

Н	К	Р	А	Л	П	А	К	
О	О	О	В	И	Р	А	В	
В	А	В	И	Л	О	Н	А	
О	Л	Т	И	В	С	И	Д	
Г	И	И	Р	С	Л	Л	Р	
О	Ц	Р	Н	А	А	О	А	
Д	И	П	О	В	В	Д	Т	
И	Ј	А	А	Н	А	К	Н	
Ш	А	Н	К	Л	И	Р	И	
Њ	Д	Т	А	А	М	Ј	Ц	
А	Л	А	К	С	Р	А	А	
Ј	И	Л	Р	Т	Н	Т	Т	
Е	А	О	О	А	Њ	И	И	
Л	Н	Н	Б	Л	А	Т	О	
К	И	Е	А					
А	Т	В	Т					
М	Е	А	И					
А	Л	Р	К					
Р	Е	Т	А					
А	Т	Е	Р					

Наведене речи треба пронаћи у лику осмосмерке у осам смерова. На крају ће остати три слободна слова која дају залеђену росу зими.

АКРОБАТИКА, ВАВИЛОН, ВАРИВО, ВИТЛО, ДОЛИНА, ИНСАН, КАПЛАР, КВАДРАТ, КАКАО, КАМАРА, КВАРТА, КОАЛИЦИЈА, ЛАВАНДА, ЛИХВАР, НОВИ САД, НОВОГОДИШЊА ЈЕЛКА, ЛАСТА, НИЦАТИ, ПАЛМА, ПАНТАЛОНЕ, ПРИТВОР, ПРОСЛАВА, РАКИТА, РАТНИЦА, СКАЛА, ТЕБАНАЦ, ТЕЛЕТИНА, ТРАКА,

СКАНДИНАВКА: статори, ременар, еманати, феија, н, гс, рк, аза, сив, на-мет, а, ој, тавр, великан, адакале, ма-тор, гле, ов, обла, ир, д, Анета, ип, тром, налив, атомист, амонал, лк, нато.

ОСМОСМЕРКА: иње

2020

Януар

П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Фебруар

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	

Март

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Април

П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Мај

П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Јун

П	У	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Јул

П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Август

П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Септембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Октобар

П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Новембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Децембар

П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			